

brå

 Sveriges officiella statistik

Kriminalstatistik

2018

Personer lagförda för brott

Slutlig statistik

Brå – kunskapscentrum för rättsväsendet

Myndigheten Brå verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället. Det gör vi genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet, brottsbekämpning och brottsförebyggande arbete, till i första hand regeringen och myndigheter inom rättsväsendet.

URN: NBN: SE: BRA-835

© Brottsförebyggande rådet 2019

Enheten för rättsstatistik

Omslagsillustration: Susanne Engman

Produktion: Brottsförebyggande rådet, Box 1386, 111 93 Stockholm

Telefon 08–527 58 400, e-post info@bra.se, www.bra.se

Denna publikation kan laddas ner från Brås webbplats www.bra.se/publikationer. På begäran kan Brå ta fram ett alternativt format. Frågor om alternativa format skickas till: tillganglig@bra.se

Vid citat eller användande av tabeller, figurer, diagram ska källan Brå anges. För att återge bilder, fotografier och illustrationer krävs upphovspersonens tillstånd.

Innehåll

Sammanfattning	5
Huvudresultat för 2018	5
Inledning	7
Tolkning av statistiken	8
Begrepp och definitioner	10
Resultat	12
Utvecklingen av antalet lagföringsbeslut	12
Ålder och tidigare lagföringar	15
Ålder	15
Tidigare lagföringar	18
Påföljdsstrukturen	20
Påföljder i domslut	21
Lagföringar genom åklagarbeslut	26
Fängelsestid	27
Total utdömd strafftid	28
Genomsnittlig strafftid	29
Brottsstrukturen	30
Brottskategoriernas utveckling	31
Brottstypernas utveckling	32
Brott mot person	32
Stöld- och tillgreppsbrott	37
Bedrägeri	39
Skadegörelse	40
Trafikbrott	41
Narkotikabrott	43

Urval av övriga brottstyper	45
Regionala resultat	47
Lagförda brott	49
Genomsnittligt antal lagförda brott per person	50
Beskrivning av statistiken	51
Lagföringsbeslut	51
Lagförda brott	52
Lagförda personer	52
Statistikens ändamål	53
Statistikens innehåll	53
Population	53
Kategorisering av brott	54
Regional fördelning	54
Insamling och bearbetning	54
Jämförbarhet över tid	55

Sammanfattning

I statistiken över personer lagförda för brott redovisas de lagföringsbeslut som fattats av åklagare och domstol under ett kalenderår, det vill säga fällande domslut, godkända strafförelägganden och meddelade åtalsunderlåtelse. Ändamålet med statistiken är att belysa lagföringsbeslutens omfattning, struktur och utveckling samt att beskriva påföljdernas nivå och utveckling. Statistiken är deskriptiv och ger inga djupgående förklaringar till de förändringar som skett över tid.

Huvudresultat för 2018

Lagföringsbeslut

- År 2018 fattades totalt 101 000 lagföringsbeslut, vilket jämfört med 2017 är en ökning med 4 130 beslut, eller 4 procent. Domsluten ökade med 6 procent till 60 600 domslut, strafföreläggandena ökade med 4 procent till 30 400 beslut och åtalsunderlåtelseerna minskade med 3 procent till 10 200 beslut.
- Av samtliga lagföringsbeslut avsåg 17 procent (16 800 beslut) kvinnor och 83 procent (84 400 beslut) män. Fördelningen har varit likartad de senaste tio åren.
- Jämfört med 2017 ökade antalet lagföringsbeslut mot personer som var 18 år eller äldre. Den andelsmässigt största ökningen skedde i åldersgruppen 18–20 år, där antalet lagföringsbeslut ökade med 11 procent, eller 1 140 beslut. Åldersgruppen 15–17 år minskade med 5 procent, eller 454 beslut, under samma period.

Påföljder

- Antalet domslut med huvudpåföljden fängelse ökade med 4 procent till 10 700 domslut. Antalet domslut med huvudpåföljden böter ökade med 7 procent till 30 400 domslut, och antalet domslut med huvudpåföljden villkorlig dom ökade med 8 procent till 9 630 domslut. Domslut med skyddstillsyn som huvudpåföljd ökade med 2 procent till 5 830 domslut.
- Ökningen i antalet fängelsedomar återfanns framförallt bland de som dömts till strafftider på *mer än 24 månader*, som ökat med 30 procent, eller 288 domslut, jämfört med 2017.

Huvudbrott

- Den största antalsmässiga ökningen, om man ser till huvudbrotten i lagföringsbesluten, avsåg trafikbrott samt narkotikabrott. Antalet lagföringsbeslut för trafikbrott ökade med 2 850 beslut, eller 10 procent, och antalet lagföringsbeslut för narkotikabrott ökade med 2 260 beslut, eller 10 procent, jämfört med 2017.
- Den största antalsmässiga minskningen, om man ser till huvudbrotten i lagföringsbesluten, avsåg tillgreppsbrott. Antalet lagföringsbeslut för tillgreppsbrott minskade med 950 beslut eller 5 procent, vilket framförallt förklaras av ringa stöld, som minskat med 892 beslut, eller 9 procent.

Inledning

Statistiken över personer lagförda för brott redovisar de lagföringsbeslut som fattats inom rättsväsendet under ett kalenderår, det vill säga *domslut* (fällande dom i tingsrätt), *strafförelägganden* och *åtalsunderlåtelse* (så kallade åklagarbeslut). Statistikens ändamål är att belysa lagföringsbeslutens omfattning, struktur och utveckling samt att beskriva påföljdernas nivå och utveckling. Dessutom ger statistiken en övergripande bild av de personer som är föremål för lagföringsbeslut och hur de fördelar sig med avseende på kön, ålder och tidigare belastning.

Antalet lagföringsbeslut beror ytterst på hur många brott som anmäls och klaras upp hos polis och åklagare tidigare i rättskedjan. För att förstå och tolka utvecklingen av lagföringsbesluten bör man därmed ta hänsyn till förändringar i statistiken över antalet anmälda brott och antalet uppklarade/handlagda brott.

Det är bara en del av alla polisanmälda brott som leder till åtal och slutligen till en fällande dom eller till någon annan typ av lagföringsbeslut. Ett lagföringsbeslut kan dessutom omfatta flera brott, och antalet beslut är följaktligen betydligt färre än antalet anmälda brott.

Begreppet *lagföringsbeslut* kan delas in i olika typer. I den statistik som redovisas här ingår domslut, strafförelägganden och åtalsunderlåtelse i begreppet.

Ordningsbotsförelägganden, som också är en typ av lagföringsbeslut, inräknas däremot inte, utan redovisas istället i separata tabeller. Inte heller lagföringsbeslutet företagsbot ingår i statistiken.¹

¹ Att ordningsbotsförelägganden och företagsbot inte redovisas i statistiken beror på att uppgifterna inte finns tillgängliga i strukturerat format eller kan levereras i samma format som uppgifterna för de övriga lagföringsbesluten.

Tolkning av statistiken

När du tolkar statistiken över personer lagförda för brott, tänk på följande:

- Definitionen av lagföringsbeslut skiljer sig mellan statistiken över lagförda personer och statistiken över uppklarade/handlagda brott, handlagda brottsmisstankar och misstänkta personer. I lagföringsstatistiken avser lagföringsbeslut *fällande domslut i tingsrätten, meddelade åtalsunderlåtelse* och *godkända strafförelägganden*, medan det i statistiken över handlagda brott avser *beslut om att väcka åtal, meddelade åtalsunderlåtelse* och *utfärdade strafförelägganden*.
- De fällande domsluten i tingsrätten redovisas oavsett de vunnit laga kraft eller överklagats, vilket innebär att de mål som prövats i överrätten och fått ett annat beslut än i tingsrätten inte finns redovisade i statistiken.
- I lagföringsstatistiken inräknas en person för varje enskilt lagföringsbeslut, även om samma person förekommer i flera lagföringsbeslut. Därmed kommer en person som lagförs flera gånger under ett år även att redovisas flera gånger i statistiken under exempelvis den köns- och åldersgrupp som personen tillhör. Detta skiljer lagföringsstatistiken från statistiken över misstänkta personer, där en och samma person endast inräknas en gång per ålder- och könsgrupp.
- I lagföringsstatistiken räknas den lagförda personens ålder vid tidpunkten för lagföringsbeslutet, till skillnad från exempelvis statistiken över misstänkta personer, som räknar den misstänkta personens ålder vid brottet.
- Ett lagföringsbeslut kan omfatta flera brott. Redovisningen av brotten i lagföringsbesluten bygger på huvudbrottet i beslutet, det vill säga brottet med den strängaste påföljden i straffskalan. Det medför att lindrigare brott kan underskattas i förhållande till grövre brott, i statistiken över lagföringsbeslut.
- I redovisningen av huvudbrott redovisas fullbordade brott sammantaget med ofullständiga brottsformer (försök, anstiftan, stämpling m.m.), vilket ska beaktas vid tolkning av straffbestämningen och straffmätningen.
- Statistiken över *lagförda brott* redovisar samtliga brott för vilka en enskild person befunnits skyldig genom ett lagföringsbeslut (både huvudbrott och bibrott), vilket definitionsmässigt närmast motsvaras av statistiken över handlagda brottsmisstankar.
- Om flera personer har befunnits skyldiga till samma gärning, kommer brottet att redovisas en gång för varje person som lagförts för handlingen. En gärning kan således redovisas som flera brott i lagföringsstatistiken, samtidigt som den enbart redovisats som ett brott i anmälningsstatistiken. Det är därför olämpligt att göra direkta jämförelser mellan antalet brott i anmälningsstatistiken och antalet lagförda brott i lagföringsstatistiken.
- Utvecklingen av antalet lagföringsbeslut påverkas ytterst av utvecklingen av antalet uppklarade/handlagda brott. Antalet lagföringsbeslut rörande vissa brott,

såsom trafikbrott och narkotikabrott, återspeglar därmed till stor del polisens och åklagarnas insatser på området.

- Ny lagstiftning kan innebära förändringar av bestämmelsen för ett brott. Sådana ändringar medför att man inte bör jämföra antalet lagföringsbeslut för ett visst brott med tidigare år utan att också beakta eventuella förändringar i lagstiftningen.

Begrepp och definitioner

Nedan följer en beskrivning av begrepp, definitioner och avgränsningar i statistiken över personer lagförda för brott.

- Med *lagföringsbeslut* avses *domslut* (fällande dom i tingsrätt) eller beslut av åklagare, såsom *strafföreläggande* eller *åtalsunderlåtelse*. Ordningsbotsförelägganden redovisas i separata tabeller men är inte medräknade i summeringen av antalet lagföringsbeslut och redovisas inte i denna sammanfattning. Inte heller företagsbot ingår i statistiken.²
- Med *domslut* (dom) avses en fällande dom i tingsrätt mot en person. Domsluten redovisas oavsett om de har överklagats eller vunnit laga kraft i tingsrätten. Ingen hänsyn tas i statistiken till eventuella ändringar i högre rättsinstans.
- Med *strafföreläggande* avses böter som utfärdas av åklagare. Från och med 1997 kan även villkorlig dom utfärdas, enskilt eller i kombination med böter. Strafföreläggande kan endast utfärdas för brott där böter ingår i straffskalan. Endast strafförelägganden som godkänts av den förelagde ingår i redovisningen.
- Med *åtalsunderlåtelse* avses beslut av åklagare att inte väcka åtal, trots att den misstänkte bedöms vara skyldig till brottet. Skälet kan vara att personen samtidigt står åtalad för flera brott och att det underlåtna brottet inte anses ha någon ytterligare påverkan på straffpåföljden, eller att personen är ung och brottet lindrigt. Enligt 17 § lag (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) benämns åtalsunderlåtelse sedan 1 juli 2015 *straffvarning*.
- Ett lagföringsbeslut kan innehålla beslut om flera brott och flera påföljder. I dessa fall redovisas *huvudbrottet* och *huvudpåföljden*. Utöver antalet beslut redovisas även antalet lagförda brott i en lagföring.

² Med *lagföringsbeslut* i Åklagarmyndighetens verksamhetsstatistik avses strafföreläggande, åtalsunderlåtelse, åtal och företagsbot som ersätter personligt straffansvar. AM räknar dessutom beslut på brottmisstankar, vilket ger ett större antal lagföringsbeslut, jämfört med den officiella statistiken.

- Som *huvudbrott* i ett lagföringsbeslut väljs det brott som har den strängaste straffskalan. Om två brott har samma straffskala väljs slumpmässigt ett av brotten som huvudbrott. Huvudbrottsprincipen innebär att redovisningen av antalet personer lagförda för en enskild brottstyp är en minimiskattning. De brott som har ett lågt straffvärde och ofta begås i samband med andra brott och därmed sällan kategoriseras som huvudbrott, blir underrepresenterade i statistiken. Exakt hur många brott av en viss typ som har lagförts framgår dock av de tabeller som redovisar antalet lagförda brott. Dessa tabeller redovisar inte enbart huvudbrotten, utan även de så kallade bibrotten.
- Som regel väljs den mest ingripande påföljden i lagföringsbeslutet som *huvudpåföljd*. Påföljderna rangordnas efter grad av ingripande; först kommer alltså fängelse på livstid och sist kommer påföljd bortfaller. I de fall där referenser förekommer mellan brotten och påföljderna, väljs den påföljd som huvudbrottet lett till, även om det finns en annan mer ingripande påföljd i domslutet.
- I varje lagföringsbeslut ingår ett eller flera lagförda brott. Samtliga *lagförda brott* redovisas i statistiken över lagförda brott. Eftersom statistiken bygger på lagföringsbeslut innebär det att om flera personer lagförs för samma gärning kommer det att räknas som ett brott för varje lagförd person i statistiken. Denna redovisning motsvaras närmast av statistiken över handlagda brottsmisstankar.
- Med *lagförda personer* avses enskilda individer som lagförts under året. I tabellerna 440 och 450 finns en kolumn där varje enskild person redovisas en gång per redovisningsrad oavsett hur många lagföringsbeslut personen erhållit under året. Denna redovisning kallas i tabellerna för lagförda personer. I sammanfattningar före år 2010 motsvaras detta av begreppet *lagförda personer, netto redovisat*.
- Med *kön* avses juridiskt kön, baserat på personnummer från lagföringsbeslutet.

För en mer detaljerad beskrivning av statistiken se kapitlet *Beskrivning av statistiken*.

Resultat³

I sammanställningen nedan redovisas huvudresultaten från statistiken över personer lagförda för brott 2018. Sammanställningen ger en bild av hur antalet lagföringsbeslut utvecklats och hur dessa fördelar sig i förhållande till ålder, tidigare belastningar samt påföljds- och brottsstrukturen avseende huvudpåföljden och huvudbrottet. I sammanställningen redovisas också regionala resultat samt antal lagförda brott. Samtliga resultat redovisas även uppdelade på kön. Statistiken är deskriptiv och ger inga djupgående förklaringar till de förändringar som skett över tid.

Utvecklingen av antalet lagföringsbeslut

År 2018 fattades 101 000 lagföringsbeslut i Sverige. Mer än hälften av lagföringsbesluten (60 600 beslut) avsåg domslut i tingsrätten, medan resterande 40 600 beslut (strafförelägganden eller åtalsunderlåtelse) fattades av åklagaren. 17 procent av lagföringsbesluten var mot kvinnor och 83 procent var mot män. Lagföringsbeslut mot kvinnor och män uppvisar en likartad fördelning över lagföringstyperna. Kvinnor hade något lägre andel domslut och män hade något lägre andel strafförelägganden och åtalsunderlåtelse, jämfört med samtliga lagföringsbeslut.

Tabell 1. Antal lagföringsbeslut 2018, efter lagföringstyp och kön.

Lagföringstyp	Samtliga		Kvinnor		Män		Könsfördelning	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Kvinnor	Män
Domslut	60 600	60 %	9 310	55 %	51 300	61 %	15 %	85 %
Strafförelägganden	30 400	30 %	5 540	33 %	24 800	29 %	18 %	82 %
Åtalsunderlåtelse	10 200	10 %	1 960	12 %	8 280	10 %	19 %	81 %
Lagföringsbeslut	101 000	100 %	16 800	100 %	84 400	100 %	17 %	83 %

³ Talen i texten redovisas efter principen om tre informationsgivande siffror. Exempel: 98 443 lagföringsbeslut avrundas till 98 400, och 9 051 lagföringsbeslut avrundas till 9 100, medan 912 lagföringsbeslut förblir 912. Samtliga *beräkningar* är dock gjorda med icke-avrundade tal, varefter *resultaten* redovisas avrundade i texten. För exakta antal och andelar hänvisas till statistiktablerna på Brås webbplats, www.bra.se.

Jämfört med 2017 ökade antalet lagföringsbeslut med totalt 4 130 beslut eller 4 procent. Det var domsluten och strafföreläggandena som ökade, medan åtalsunderlåtelseerna uppvisade en fortsatt minskning.

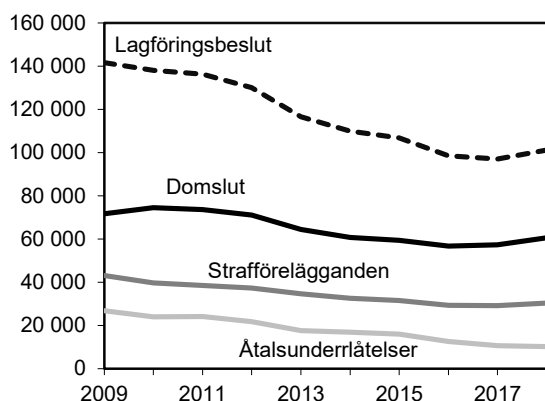
- *Domsluten* ökade med 3 190 beslut, eller 6 procent, från 2017 till 2018. Domslut mot kvinnor ökade med 650 domslut, eller 8 procent, och domslut mot män ökade med 2 540 domslut, eller 5 procent. Det var framför allt domsluten för brott mot narkotikastrafflagen som ökade, med 1 670 domslut, men även trafikbrott⁴ ökade, med 1 180 domslut.
- *Strafföreläggandena* ökade med 1 270 beslut, eller 4 procent från, 2017 till 2018. Strafförelägganden mot kvinnor ökade med 384 beslut, eller 7 procent, och strafförelägganden mot män ökade med 889 beslut, eller 4 procent. Jämfört med 2017 ökade strafförelägganden framför allt för trafikbrott (1 640 beslut).
- *Åtalsunderlåtelseerna* minskade med 339 beslut, eller 3 procent, mellan 2017 och 2018. Åtalsunderlåtelser mot kvinnor minskade med 109 beslut, eller 5 procent, och åtalsunderlåtelser mot män minskade med 230 beslut, eller 3 procent. Framför allt rörde det sig om en minskning av antalet åtalsunderlåtelser som meddelats gällande tillgreppsbrott och skadegörelsebrott, som minskade med 393 respektive 103 beslut, eller 4 respektive 16 procent.
- Sammanlagt ökade strafföreläggandena och åtalsunderlåtelseerna med 934 beslut, eller 2 procent, jämfört med 2017. De ökade både mot kvinnor och mot män, med 275 respektive 659 beslut, eller 4 respektive 2 procent.

Tabell 2. Antal lagföringsbeslut 2018, efter lagföringstyp och kön, samt utveckling sedan 2017

Lagföringstyp	Samtliga			Kvinnor			Män		
	Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017	
		Antal	Procent		Antal	Procent		Antal	Procent
Domslut	60 600	+3 190	+6 %	9 310	+650	+8 %	51 300	+2 540	+5 %
Strafförelägganden	30 400	+1 270	+4 %	5 540	+384	+7 %	24 800	+889	+4 %
Åtalsunderlåtelser	10 200	-339	-3 %	1 960	-109	-5 %	8 280	-230	-3 %
Lagföringsbeslut	101 000	+4 130	+4 %	16 800	+925	+6 %	84 400	+3 200	+4 %

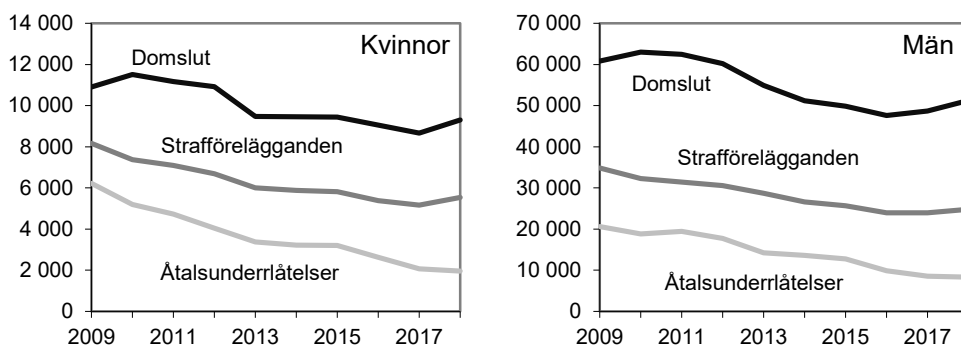
Jämfört med 2009 har antalet lagföringsbeslut minskat med 40 400 beslut, eller 29 procent. Den största antalsmässiga nedgången har skett för åtalsunderlåtelser, som har minskat med 16 600 beslut, eller 62 procent. Antalet domslut och strafförelägganden har minskat med 11 200 respektive 12 700 beslut, eller 16 respektive 29 procent.

⁴ Brott mot lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott samt trafikförordningen (1998:1276).

Figur 1. Antal lagföringsbeslut efter lagföringstyp, åren 2009–2018.

Den procentuella utvecklingen av lagföringsbesluten har sedan 2009 sett likartad ut för beslut mot kvinnor och män. Lagföringsbeslut mot kvinnor har minskat med 8 480 beslut, eller 34 procent och lagföringsbeslut mot män har minskat med 31 900 beslut, eller 27 procent. Notera att skalorna på Y-axeln skiljer sig åt i figur 2 för att tydligare åskådliggöra utvecklingen.

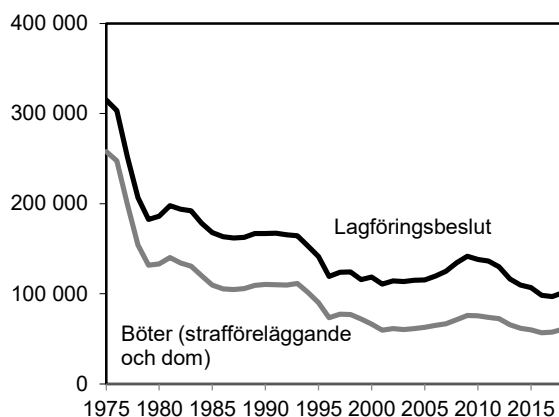

Figur 2. Antal lagföringsbeslut efter lagföringstyp samt uppdelat på kön (observera att skalorna är olika), åren 2009–2018.

Antalet lagföringsbeslut har minskat påtagligt jämfört med 1975, och uppgick 2018 till knappt en tredjedel av 1975 års nivå. Lagföringsbesluten har under perioden minskat med 214 000 beslut eller 68 procent. En större del av minskningen inträffade dock redan i slutet av 1970-talet, när fylleri avkriminaliserades. Under den efterföljande perioden, och fram till mitten av 1990-talet, kom utvecklingen för både domstols- och åklagarbeslut att karakteriseras av en svagare, men kontinuerlig, minskning. Framför allt minskade antalet strafförelägganden, vilket delvis förklaras av att det infördes en möjlighet att förelägga ordningsbot för fler brott än tidigare (t.ex. brott mot trafikförfattningar och smugglingsbrott).

En del av minskningen under perioden, i synnerhet mellan 1994 och 1996, kan sannolikt även förklaras av en motsvarande minskning av antalet personupplärade brott dessa år. I mitten av 1990-talet stabiliserades lagföringarna på en relativt konstant nivå, för att öka i antal under 2000-talets andra hälft (2005–2009). Sedan

2009 har antalet lagföringsbeslut återigen uppvisat en kontinuerlig minskning fram till den ökning som skett mellan 2017 och 2018.

Figur 3. Antal lagföringsbeslut och böter, åren 1975–2018.

Ålder och tidigare lagföringar

Lagföringsstatistiken ger en bild av hur lagföringsbesluten fördelar sig avseende de lagförda personernas kön, ålder samt tidigare belastning. I statistiken redovisas dock antalet lagföringsbeslut och inte antalet individer. En person som lagförs flera gånger under ett år kommer därför att redovisas flera gånger i statistiken under den köns- och åldersgrupp som personen tillhör.

Ålder

Straffbarhetsåldern är 15 år, vilket innebär att påföljd inte får dömas ut för brott om gärningspersonen var under 15 år när brottet begicks. I statistiken redovisas dock ålder vid beslutet. I tabell 3 går det att se hur lagföringsbesluten fördelas över ålderskategorier samt mellan kvinnor och män. År 2018 var fördelningen mellan beslut mot kvinnor och män likartad över ålderskategorierna. Högst andel beslut mot kvinnor återfinns i den yngsta ålderskategorin (15–17 år) där 21 procent av besluten var mot kvinnor.

Tabell 3. Antal lagföringsbeslut 2018, efter ålder och kön.

Ålder, år	Samtliga		Kvinnor		Män		Könsfördelning	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Kvinnor	Män
15–17	8 480	8 %	1 790	11 %	6 690	8 %	21 %	79 %
18–20	11 200	11 %	1 530	9 %	9 630	11 %	14 %	86 %
21–29	27 900	28 %	3 940	23 %	24 000	28 %	14 %	86 %
30–49	34 800	34 %	6 140	37 %	28 700	34 %	18 %	82 %
50–	18 800	19 %	3 410	20 %	15 400	18 %	18 %	82 %
Samtliga	101 000	100 %	16 800	100 %	84 400	100 %	17 %	83 %

Sedan 2017 har antalet lagföringsbeslut ökat i alla ålderskategorier utom beslut mot unga i åldern 15–17 år. De minskade med 454 beslut, eller 5 procent, jämfört med

2017. Den andelsmässigt största ökningen har skett i åldersgruppen 18–20 år, som ökat med 11 procent, eller 1 140 beslut.

Tabell 4. Antal lagföringsbeslut 2018, efter ålder och kön, samt utveckling sedan 2017

Ålder, år	Samtliga			Kvinnor			Män		
	Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017	
		Antal	Procent		Antal	Procent		Antal	Procent
15–17	8 480	-454	-5 %	1 790	-59	-3 %	6 690	-395	-6 %
18–20	11 200	+1 140	+11 %	1 530	+171	+13 %	9 630	+970	+11 %
21–29	27 900	+742	+3 %	3 940	+162	+4 %	24 000	+580	+2 %
30–49	34 800	+1 660	+5 %	6 140	+469	+8 %	28 700	+1 190	+4 %
50–	18 800	+1 040	+6 %	3 410	+183	+6 %	15 400	+861	+6 %
Samtliga	101 000	+4 130	+4 %	16 800	+925	+6 %	84 400	+3 200	+4 %

Jämfört med 2009 har antalet lagföringsbeslut minskat i samtliga åldersgrupper, med mellan 17 och 44 procent. Den andelsmässigt största minskningen var beslut mot unga i åldern 15–17 år som under tioårsperioden minskat med 44 procent, eller 6 700 beslut.

Utvecklingen de senaste tio åren har inneburit vissa förändringar i åldersstrukturen vad gäller lagföringsbesluten. Lagföringsbeslut mot personer i åldern 21–29 år respektive 30–49 år står för majoriteten av besluten, sammanlagt 62 procent 2017. Det är en ökning med 1 procentenhet jämfört med 2009, då andelen utgjorde 61 procent. Åldersgruppen 15–17 år har minskat med 2 procentenheter jämfört med 2009. Minskningen är störst för lagföringsbeslut mot de unga kvinnorna, som minskat med 7 procentenheter.

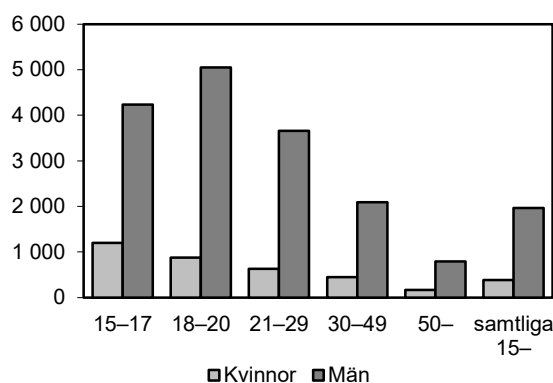
Tabell 5. Andel lagföringsbeslut 2009 och 2018, efter ålder och kön, samt utveckling i procentenheter.

Ålder, år	Samtliga		Kvinnor		Män		Utveckling (p.e.)		
	2009	2018	2009	2018	2009	2018	Samtliga	Kvinnor	Män
15–17	11 %	8 %	18 %	11 %	9 %	8 %	-2	-7	-1
18–20	10 %	11 %	10 %	9 %	10 %	11 %	+1	-1	+1
21–29	24 %	28 %	20 %	23 %	25 %	28 %	+4	+4	+4
30–49	37 %	34 %	36 %	37 %	37 %	34 %	-2	+1	-3
50–	19 %	19 %	17 %	20 %	19 %	18 %	±0	+3	-1
Samtliga	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	±0	±0	±0

Lagföringsbeslut per 100 000 invånare

Lagföringsbeslut mot ungdomar (15–20 år) utgör 19 procent av samtliga lagföringsbeslut, trots att denna åldersgrupp endast utgör 8 procent av den straffbara befolkningen. Det innebär att antalet lagföringsbeslut i relation till medelfolkmängden är större i de yngre åldersgrupperna (15–17 år och 18–20 år) än i de äldre. Antalet lagföringsbeslut per 100 000 personer tenderar också att minska med

ökad ålder. Minst antal lagföringar i relation till medelfolkmängden uppvisar personer i åldersgruppen 50 år och äldre.

Figur 4. Antal lagföringsbeslut per 100 000 av medelbefolkningen i respektive åldersgrupp uppdelat på kön, år 2018.

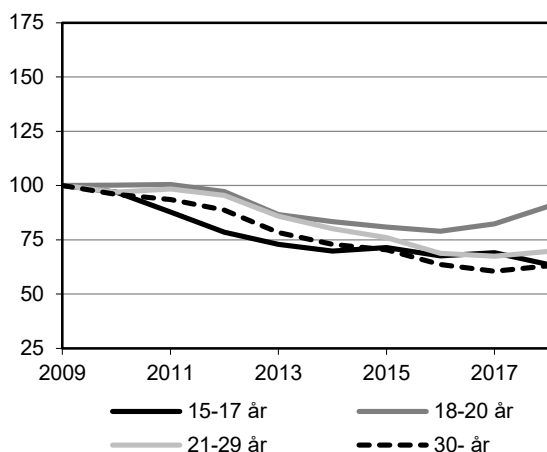
Antalet lagföringsbeslut per 100 000 invånare för hela den straffmyndiga befolkningen (samtliga personer 15 år och äldre) har minskat med 34 procent mellan 2009 och 2018, från 1 830 till 1 210 beslut per 100 000 invånare. Minskningen har skett i samtliga åldersgrupper. Störst har den varit i åldersgruppen 15–17 år, där antalet minskade från 4 020 beslut till 2 560 beslut per 100 000 invånare under perioden.

För personer över 20 år kan det minskade antalet beslut per 100 000 invånare mellan 2009-2018 delvis förklaras med att det har skett en ökning av medelfolkmängden i detta åldersspann över tid. Det gäller dock inte unga lagöverträdare i åldrarna 15–17 år respektive 18–20 år, eftersom medelfolkmängden för dessa kategorier sammantaget istället har minskat med 12 procent under perioden. Därtill har antalet lagföringsbeslut per 100 000 i åldersgruppen minskat mer än vad som kan förväntas utifrån befolkningsutvecklingen.

Index över lagföringsbeslut per 100 000 invånare

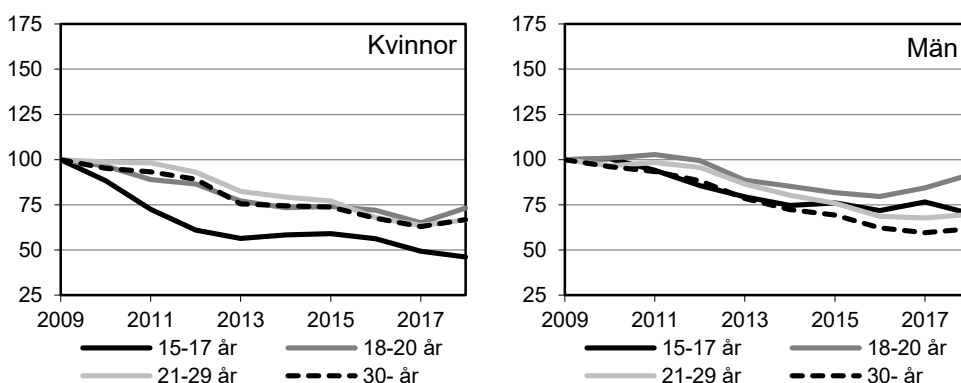
I figur 5 och 6 visas hur lagföringsbesluten (per 100 000 personer i medelbefolkningen) har utvecklats under perioden 2009–2018, för de olika åldersgrupperna. Figuren redovisar inte antalet beslut, utan ett index med värdet 100 för samtliga åldersgrupper vid startåret 2009. Index illustrerar den procentuella förändringen jämfört med basåret (2009) under de följande åren. Av index framgår då till exempel att antalet lagföringsbeslut mot personer i åldersgruppen 15–17 år har minskat sedan 2009. För denna åldersgrupp var indexvärdet 64 under 2018, vilket betyder att antalet lagföringsbeslut, per 100 000 av medelfolkmängden, har minskat med 36 procent i åldersgruppen jämfört med 2009. För de två åldersgrupperna 21–29 år respektive från 30 år och äldre låg indexvärdet för 2018 på 70 respektive 63, vilket i sin tur betyder att antalet lagföringsbeslut per 100 000 av medelfolkmängden i dessa åldersgruppen har minskat med 30 respektive 37 procent jämfört med 2009. För åldersgrupper 18–20 år låg indexvärdet för 2018 på 90, vilket betyder att antalet lagföringsbeslut per 100 000 av medelfolkmängden i gruppen har minskat med

10 procent. I figur 5 ses att den något lägre minskningen i åldersgruppen 18–20 år förklaras av en ökning 2017 och 2018.

Figur 5. Index över antalet lagföringsbeslut, efter ålder, per 100 000 i medelbefolkningen, åren 2009–2018 (2009=100).

Figur 6 visar, enligt samma princip, utvecklingen uppdelat på kön. Där framgår exempelvis att ökningen i åldersgruppen 18–20 år gäller för beslut mot både kvinnor och män 2018, till skillnad från föregående års ökning som enbart utgjordes av beslut mot män.

Figur 6. Index över antalet lagföringsbeslut, efter ålder, per 100 000 i medelbefolkningen, åren 2009–2018 (2009=100).

Tidigare lagföringar

Av lagföringsbesluten 2018 avsåg 48 procent, eller 48 200 beslut, personer utan tidigare belastning. Med tidigare belastning avses här lagföringsbeslut (fällande domslut i tingsrätt, meddelade åtalsunderlåtelse eller godkända strafförelägganden) som fattats under de senaste tio åren före det aktuella lagföringsbeslutet. Lagförda kvinnor har generellt sett ett lägre antal tidigare lagföringar än män som lagförs för brott. Exempelvis stod män för 91 procent av lagföringsbesluten avseende personer med 10 eller fler tidigare lagföringar 2018.

Tabell 6. Antal lagföringsbeslut 2018, efter tidigare lagföringsbeslut och kön.

Tidigare lagföringar	Samtliga		Kvinnor		Män		Könsfördelning	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Kvinnor	Män
0	48 200	48 %	10 100	60 %	38 100	45 %	21 %	79 %
1–2	24 200	24 %	3 640	22 %	20 500	24 %	15 %	85 %
3–4	9 780	10 %	1 200	7 %	8 580	10 %	12 %	88 %
5–9	10 400	10 %	1 150	7 %	9 280	11 %	11 %	89 %
10–	8 630	9 %	773	5 %	7 860	9 %	9 %	91 %
Samtliga	101 000	100 %	16 800	100 %	84 400	100 %	17 %	83 %

Mellan 2017 och 2018 minskade antalet lagföringsbeslut för de som hade 3 eller fler tidigare lagföringsbeslut, samtidigt som antalet ökade för dem utan eller högst som 2 tidigare lagföringar. Andelsmässigt störst var minskningen i kategorin i 10 eller fler tidigare lagföringsbeslut; där var minskningen 3 procent, eller 269 beslut jämfört med 2017. Mer än hälften av minskningen i kategorin utgjordes av lagföringsbeslut mot kvinnor som minskade med 166 beslut, eller 18 procent. Den största andelsmässiga ökningen återfanns bland dem utan tidigare belastning, som ökade med 8 procent, eller 3 480 beslut, jämfört med 2017.

Tabell 7. Antal lagföringsbeslut 2018, efter tidigare lagföringsbeslut och kön, samt utveckling sedan 2017.

Tidigare lagföringar	Samtliga			Kvinnor			Män		
	Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017	
		Antal	Procent		Antal	Procent		Antal	Procent
0	48 200	+3 480	+8 %	10 100	+868	+9 %	38 100	+2 610	+7 %
1–2	24 200	+1 220	+5 %	3 640	+159	+5 %	20 500	+1 060	+5 %
3–4	9 780	-39	±0 %	1 200	+73	+6 %	8 580	-112	-1 %
5–9	10 400	-263	-2 %	1 150	-9	-1 %	9 280	-254	-3 %
10–	8 630	-269	-3 %	773	-166	-18 %	7 860	-103	-1 %
Samtliga	101 000	+4 130	+4 %	16 800	+925	+6 %	84 400	+3 200	+4 %

Jämfört med 2009 är fördelningen av antalet tidigare lagföringar bland personerna i lagföringsbesluten i princip oförändrad. Det har dock skett en minskning (2 procentheter) av andelen lagföringsbeslut mot personer med 10 eller fler tidigare lagföringar, samtidigt som andelarna i de övriga kategorierna har ökat något.

Tabell 8. Andel lagföringsbeslut 2009 och 2018, efter tidigare lagföringsbeslut och kön, samt utveckling i procentenheter.

Tidigare lagföringar	Samtliga		Kvinnor		Män		Utveckling (p.e.)		
	2009	2018	2009	2018	2009	2018	Samtliga	Kvinnor	Män
0	47 %	48 %	61 %	60 %	44 %	45 %	+1	-1	+1
1–2	23 %	24 %	19 %	22 %	24 %	24 %	+1	+2	±0
3–4	9 %	10 %	7 %	7 %	10 %	10 %	±0	+1	±0
5–9	10 %	10 %	7 %	7 %	10 %	11 %	+1	±0	+1
10–	11 %	9 %	7 %	5 %	12 %	9 %	-2	-2	-2
Samtliga	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	±0	±0	±0

Påföljdsstrukturen

Med hjälp av lagföringsstatistiken är det möjligt att studera strukturen, omfattningen och utvecklingen av påföljder.

Den sammantaget vanligaste påföljden bland samtliga lagföringsbeslut är böter som erhålls genom domslut eller genom godkänt strafföreläggande. Bötespåföljderna utgjorde 58 procent av huvudpåföljderna i det totala antalet lagföringar 2018. Bötespåföljderna fördelar sig jämt mellan könen; 60 procent av huvudpåföljderna mot kvinnor och 58 procent av huvudpåföljderna mot män bestod av böter genom antingen strafföreläggande eller domslut 2018.

Böter var även den vanligaste påföljden i alla åldersgrupper över 17 år, 55–72 procent av huvudpåföljderna, beroende på åldersgrupp. Endast för den yngsta åldersgruppen, 15–17-åringar, var andelen bötespåföljder av samtliga lagföringsbeslut lägre (–34 %), vilket delvis kan förklaras av att personer under 18 år ofta döms till de särskilda ungdomspåföljder som finns för unga lagöverträdare.

Jämfört med 2009 har påföljdsstrukturen ändrats något. De största förändringarna är att andelen bötespåföljder totalt sett (böter i domslut och strafförelägganden) har ökat med 6 procentenheter, medan andelen åtalsunderlåtelse har minskat med 9 procentenheter. I övrigt är förändringarna i andelar relativt små.

Tabell 9. Andel lagföringsbeslut 2009 och 2018, efter huvudpåföljd och kön, samt utveckling i procentenheter.

Brottskategori	Samtliga		Kvinnor		Män		Utveckling (p.e.)		
	2009	2018	2009	2018	2009	2018	Samtliga	Kvinnor	Män
Böter	52 %	58 %	51 %	60 %	52 %	58 %	+6	+8	+5
Åtalsunderlåtelse	19 %	10 %	25 %	12 %	18 %	10 %	–9	–13	–8
Fängelse	10 %	11 %	4 %	5 %	11 %	12 %	+1	+1	+1
Villkorlig dom	9 %	12 %	11 %	15 %	9 %	11 %	+2	+3	+2
Övriga påföljder	10 %	10 %	9 %	9 %	10 %	10 %	±0	±0	±0
Samtliga	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	±0	±0	±0

Det finns vissa könsskillnader i påföljdsstrukturen för män och kvinnor. I lagföringsbeslut mot kvinnor är andelen fängelsepåföljder hälften så stor jämfört med besluten mot män, medan andelen åtalsunderlåtelse samt villkorliga domar är något större. Jämfört med 2009 har påföljdsutvecklingen för beslut mot kvinnor och män dock varit likartad.

Vid sidan av förändringar i påföljdsstrukturen har det sedan 2009 även skett en omfördelning mellan olika typer av bötespåföljder, som innebär att andelen böter som dömts ut i domstol har ökat, samtidigt som andelen böter genom strafförelägganden har minskat. Under 2018 var det lika vanligt att böter dömdes ut i domstol som att de gavs i form av strafförelägganden; de stod för 50 procent vardera av samtliga bötespåföljder. Det kan jämföras med 2009, då böter i domslut utgjorde 43 procent av alla bötespåföljder.

Påföljder i domslut

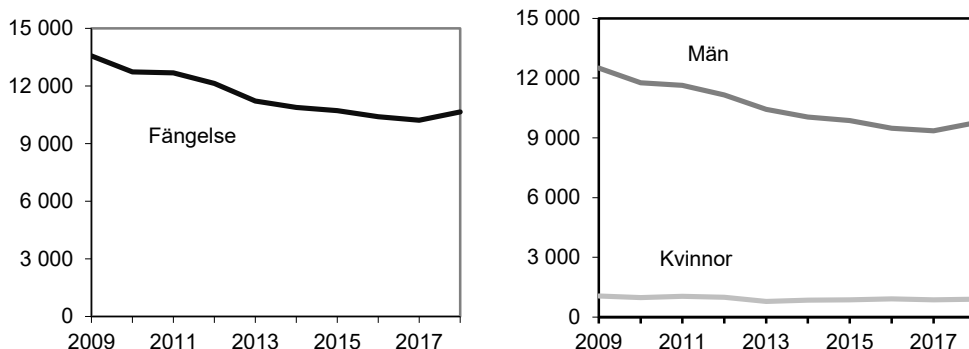
Fängelse

År 2018 utgjorde *fängelse* huvudpåföljd i 10 700 domslut. Det är en ökning med 445 domslut, eller 4 procent, jämfört med 2017.

Tabell 10. Antal domslut med fängelse som huvudpåföljd 2018, efter kön, samt förändring jämfört med 2017.

Påföljd	Samtliga			Kvinnor			Män		
	Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017	
		Antal	Procent		Antal	Procent		Antal	Procent
Fängelse	10 700	+445	+4 %	898	+37	+4 %	9 760	+408	+4 %

Sedan 2009 har antalet domslut med fängelse som huvudpåföljd i tingsrätt uppvisat en sjunkande trend fram till 2017. Denna trend är tydligast bland domslut mot män, vilka har minskat kontinuerligt mellan 2009 och 2017. Totalt har fängelse som huvudpåföljd mot män minskat med 2 750 domslut, eller 22 procent, jämfört med 2009. Antalet domslut mot kvinnor med fängelse som huvudpåföljd har minskat med 161 domslut, eller 15 procent, jämfört med 2009.

Figur 7. Antal domslut om fängelse, samt uppdelat på kön, åren 2009–2018.

Av de som dömdes till fängelse 2018 var de antalsmässigt största brottstyperna (huvudbrott) *brott mot trafikbrottslagen* (23 %), framför allt grovt rattfylleri, *tillgreppsbrott* (21 %), framför allt stöld, samt *brott mot person* (19 %), framför allt misshandel.

Ser man till de lagföringsbeslut som avsåg grovt rattfylleri blev påföljden fängelse i 52 procent av besluten. Motsvarande siffra för lagföringsbeslut gällande stöld (inklusive grov stöld) var 26 procent och för misshandel (inklusive grov och synnerligen grov misshandel) 21 procent.

Rättspsykiatrisk vård

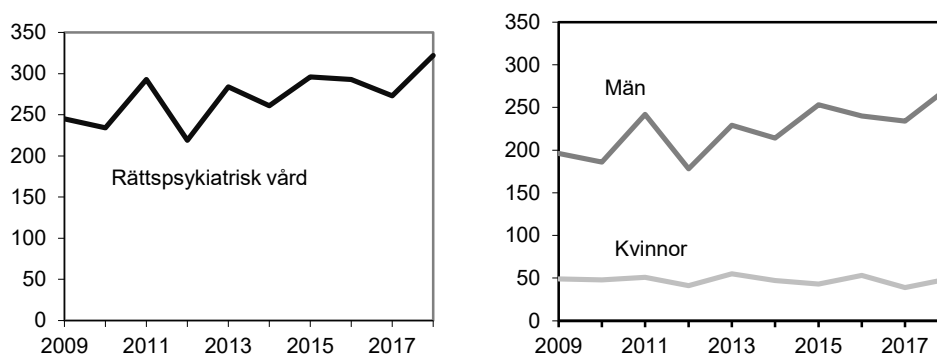
Rättspsykiatrisk vård var huvudpåföljd i 322 domslut 2018, varav 49 mot kvinnor och 273 mot män. I förhållande till 2017 var det en ökning med 49 domslut, eller

18 procent. En majoritet av domsluten (237 domslut, eller 74 procent) avsåg rättspsykiatrisk vård med utskrivningsprövning.

Tabell 11. Antal domslut med rättspsykiatrisk vård som huvudpåföljd 2018, efter kön, samt förändring jämfört med 2017.

Påföljd	Samtliga			Kvinnor			Män		
	Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017	
		Antal	Procent		Antal	Procent		Antal	Procent
Rättspsykiatrisk vård	322	+49	+18 %	49	+10	+26 %	273	+39	+17 %
<i>Därav med</i>									
Utskrivningsprövning	237	+37	+19 %	29	+9	+45 %	208	+28	+16 %

Jämfört med 2009 har domslut med rättspsykiatrisk vård som huvudpåföljd ökat med 77 beslut, eller 31 procent. Ökningen utgjordes endast av domslut mot män, eftersom antalet domslut mot kvinnor med rättspsykiatrisk vård som huvudpåföljd var oförändrat mellan åren. Det låga antalet domslut med huvudpåföljden rättspsykiatrisk vård leder till att antalsmässigt små förändringar kan ge stora procentuella variationer mellan åren.

Figur 8. Antal domslut om rättspsykiatrisk vård, samt uppdelat på kön, åren 2009–2018.

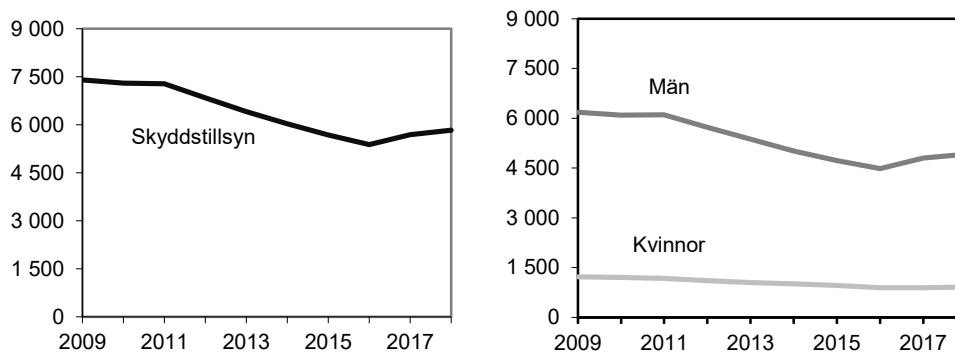
Skyddstillsyn

Antalet domslut med huvudpåföljden *skyddstillsyn* uppgick 2018 till 5 830 beslut, vilket var en ökning med 140 domslut, eller 2 procent, jämfört med 2017. Vid 1 070 domslut, eller 18 procent av domarna 2018, dömdes till skyddstillsyn förenat med samhällstjänst. Vid 618 domslut, eller 11 procent, utdömdes påföljden i kombination med föreskrift om kontraktsvård, och i 234 domslut eller, 4 procent, dömdes till skyddstillsyn förenat med fängelse.

Tabell 12. Antal domslut med skyddstillsyn som huvudpåföljd 2018, efter kön, samt förändring jämfört med 2017.

Påföljd	Samtliga			Kvinnor			Män		
	Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017	
		Antal	Procent		Antal	Procent		Antal	Procent
Skyddstillsyn	5 830	+140	+2 %	912	+22	+2 %	4 920	+118	+2 %
<i>Därav med</i>									
Fängelse	234	+12	+5 %	26	+6	+30 %	208	+6	+3 %
Kotraktsvård	618	+14	+2 %	68	+11	+19 %	550	+3	+1 %
Samhällstjänst	1 070	-1	±0 %	104	-17	-14 %	962	+16	+2 %

Jämfört med 2009 har antalet domslut gällande skyddstillsyn minskat med 1 570 beslut, eller 21 procent. Mellan 2009 och 2016 minskade antalet domslut gällande skyddstillsyn kontinuerligt för att sedan öka 2017 och 2018. Antalet domslut gällande skyddstillsyn med föreskrift om kontraktsvård har minskat med 573 domslut (48 %) jämfört med 2009. Det gäller även skyddstillsyn kombinerat med samhällstjänst, som har minskat med 336 domslut (24 %). Antalet domslut i kombination med fängelse har däremot ökat med 39 domslut, eller 20 procent, jämfört med 2009.

Figur 9. Antal domslut om skyddstillsyn, samt uppdelat på kön, åren 2009–2018.

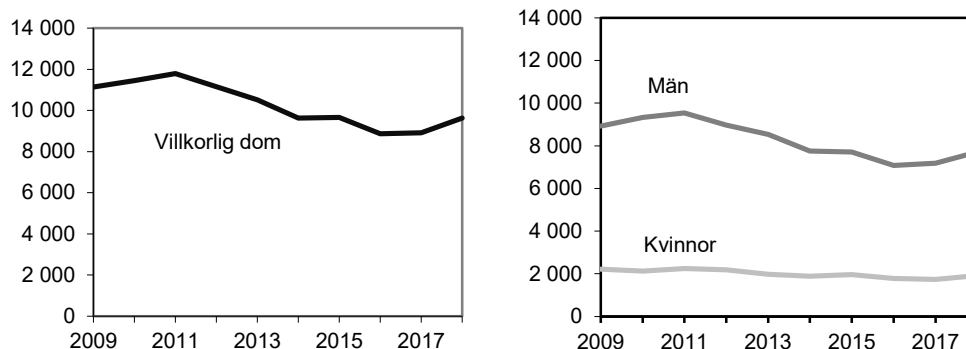
Villkorlig dom

Antalet domar med huvudpåföljden *villkorlig dom* uppgick 2018 till totalt 9 630 domslut, vilket var en ökning med 713 domslut, eller 8 procent, jämfört med året innan. Antalet domslut med huvudpåföljden *villkorlig dom i kombination med samhällstjänst* uppgick i sin tur till 3 270 under 2018, vilket motsvarade 34 procent av samtliga domslut med villkorlig dom som huvudpåföljd under året.

Tabell 13. Antal domslut med skyddstillsyn som huvudpåföljd 2018, efter kön, samt förändring jämfört med 2017.

Påföljd	Samtliga			Kvinnor			Män		
	Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017	
		Antal	Procent		Antal	Procent		Antal	Procent
Villkorlig dom	9 630	+713	+8 %	1 920	+185	+11 %	7 720	+528	+7 %
<i>Därav med</i>									
Samhällstjänst	3 270	-114	-3 %	469	+65	+16 %	2 800	-179	-6 %

Jämfört med 2009 har antalet minskat med 1 510 domslut, vilket motsvarar en minskning med 14 procent. Andelsmässigt minskade både domslut mot kvinnor och män med 14 procent jämfört med 2009. Antalet villkorliga domar med samhällstjänst minskade med 1 280 beslut, eller 28 procent.

Figur 10. Antal domslut om villkorlig dom, samt uppdelat på kön, åren 2009–2018.

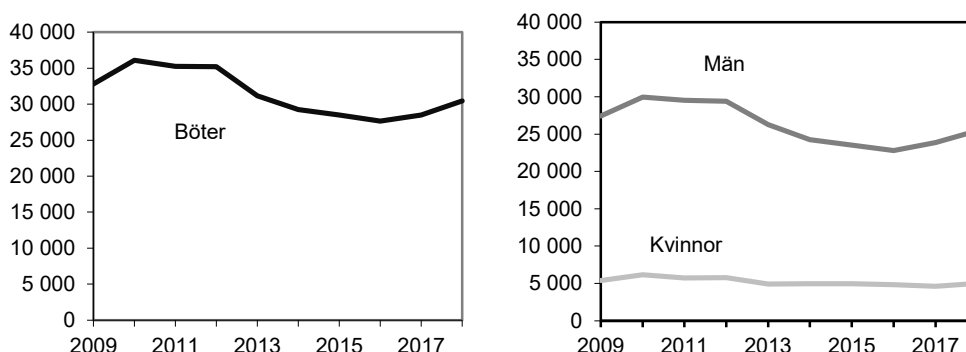
Böter

År 2018 fattades 30 400 domslut med huvudpåföljden *böter*. Det var en ökning med 1 930 domslut, eller 7 procent, jämfört med året innan.

Tabell 14. Antal domslut med böter som huvudpåföljd 2018, efter kön, samt förändring jämfört med 2017.

Påföljd	Samtliga			Kvinnor			Män		
	Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017	
		Antal	Procent		Antal	Procent		Antal	Procent
Böter	30 400	+1 930	+7 %	5 000	+377	+8 %	25 400	+1 560	+7 %

Jämfört med 2009 har dock antalet minskat med 2 360 domslut, eller 7 procent. Domsluten mot såväl kvinnor som män minskade med 7 procent, eller 368 respektive 1 990 domslut, jämfört med 2009.

Figur 11. Antal domslut om böter, samt uppdelat på kön, åren 2009–2018.

Ungdomspåföljder

Sluten ungdomsvård utgör sedan 1999 ett alternativ till fängelse för ungdomar. År 2018 utgjorde sluten ungdomsvård huvudpåföljd i 67 domslut rörande ungdomar i åldern 15–20 år. Jämfört med 2017, då tingsrätterna dömde till sluten ungdomsvård i 78 fall, innebär det en minskning med 11 beslut, eller 14 procent.

I genomsnitt dömdes ungdomar 2018 till sluten ungdomsvård i 10 månader, vilket är i stort sett samma nivå som 2017. I 34 procent av domsluten utgjordes huvudbrotten av olika typer av tillgreppsbrott (framför allt rån), i 19 procent brott mot liv och hälsa (3 kap. BrB) (framför allt mord och dråp⁵ respektive grov misshandel) och i 31 procent någon form av sexualbrott (6 kap. BrB).

Ungdomsvård och ungdomstjänst infördes 2007 som nya ungdomspåföljder, och ersatte till viss del den tidigare ungdomspåföljden ungdomstjänst inom ramen för vård inom socialtjänsten. År 2018 hade 2 920 domslut huvudpåföljden ungdomsvård eller ungdomstjänst.

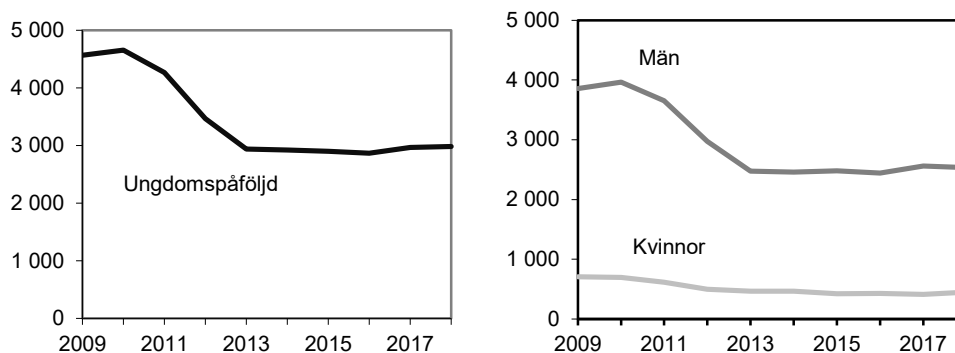
Jämfört med 2017 ökade antalet domslut med någon typ av ungdomspåföljd med 1 procent, eller 17 beslut. Ökningen utgjordes av domslut mot kvinnor som ökat med 39 beslut, eller 10 procent, eftersom domsluten mot män minskade med 22 beslut, eller 1 procent.

Tabell 15. Antal domslut med ungdomspåföljd som huvudpåföljd 2018, efter kön, samt förändring jämfört med 2017.

Påföljd	Samtliga			Kvinnor			Män		
	Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017	
		Antal	Procent		Antal	Procent		Antal	Procent
Ungdomspåföljd	2 990	+17	+1 %	449	+39	+10 %	2 540	-22	-1 %
<i>Därav</i>									
Sluten ungdomsvård	67	-11	-14 %	1	-1	-50 %	66	-10	-13 %
Ungdomsvård	1 510	+59	+4 %	207	+4	+2 %	1 300	+55	+4 %
Ungdomstjänst	1 410	-31	-2 %	241	+36	+18 %	1 170	-67	-5 %

Jämfört med 2009 har ungdomspåföljderna sammantaget minskat med 1 580 domslut, eller 35 procent. Domslut mot kvinnor respektive män uppvisar en likartad utveckling (-36 % respektive -34 %). Den största minskningen skedde mellan 2010 och 2013. Minskningen utgjordes framförallt av domslut om ungdomstjänst som mer än halverats (-52 %) jämfört med 2009. Därefter har antalet lagföringsbeslut med ungdomspåföljder legat på en relativt stabil nivå. Antalet domslut med sluten ungdomsvård minskade med 33 beslut, eller 33 procent, under perioden.

⁵ Även försök, förberedelse, stämpling, medhjälp, anstiftan, underlåtelse att avslöja och underlåtelse att hindra är inkluderade i respektive brott.

Figur 12. Antal domslut om ungdomspåföljd, samt uppdelat på kön, åren 2009–2018.

Lagföringar genom åklagarbeslut

År 2018 meddelade åklagarna 10 200 *åtalsunderlåtelse*, vilket är en minskning med 339 beslut, eller 3 procent, jämfört med året innan. Åtalsunderlåtelse minskade såväl mot kvinnor (med 109 beslut, eller 5 procent), som män (med 230 beslut, eller 3 procent). Jämfört med 2009 har antalet meddelade åtalsunderlåtelse minskat med 16 600 beslut, eller 62 procent.

Åtalsunderlåtelse är den vanligaste påföljden i åldersgruppen 15–17 år. Denna lagföringstyp stod för 35 procent av alla lagföringsbeslut i åldersgruppen under 2018. De flesta (94 %) av de åtalsunderlåtelse som meddelades ungdomar under 18 år var *straffvarning*, det vill säga åtalsunderlåtelse som meddelats enligt 17 § lagen (1964:67) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL). År 2018 meddelades 2 780 beslut om straffvarning mot personer i åldersgruppen 15–17 år, vilket är en minskning med 263 beslut, eller 9 procent, jämfört med 2017.

I de övriga åldersgrupperna över 17 år stod åtalsunderlåtelse för mellan 4 och 10 procent av alla lagföringsbeslut. Den vanligaste typen (90 %) av samtliga åtalsunderlåtelse som meddelats dessa åldersgrupper var åtalsunderlåtelse enligt 20 kap. 7 § 1 st. 3 p. rättegångsbalken (RB). Det innebär att åtalsunderlåtelse meddelats för att den misstänkta personen även begått andra brott, och att det utöver påföljden för dessa brott inte krävs ytterligare påföljd för det aktuella brottet.

Antalet utfärdade och *godkända strafförelägganden* uppgick 2018 till 30 400 beslut, en ökning med 1 270 beslut, eller 4 procent, jämfört med 2017. Jämfört med 2009 har antalet strafförelägganden minskat med 12 700 beslut, eller 29 procent. Med undantag för 2018 har antalet strafförelägganden minskat kontinuerligt sedan 2009.

År 2018 godkändes 2 150 strafförelägganden med huvudpåföljden villkorlig dom, vilket motsvarar 7 procent av samtliga godkända strafförelägganden.

Fängelsetid

Under 2018 dömdes till fängelse i totalt 10 900 domslut.⁶ I nära hälften av fängelse-domarna (45 %) dömdes till en strafftid på *högst 2 månader*. I ytterliggare 21 procent dömdes till fängelsestraff om *mer än 2 till högst 6 månader*. Sammantaget betyder detta att ungefär två tredjedelar (66 %) med påföljden fängelse 2018 dömdes till en strafftid på *högst 6 månader*. Därutöver dömdes 10 personer, samtliga män, till livstidsfängelse.

Tabell 16. Antal domslut om fängelse 2018, efter strafftid och kön.

Fängelsetid	Samtliga		Kvinnor		Män		Könsfördelning	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Kvinnor	Män
Högst 1 månad	3 240	30 %	372	40 %	2 870	29 %	11 %	89 %
Mer än 1, högst 2 månader	1 660	15 %	192	21 %	1 470	15 %	12 %	88 %
Mer än 2, högst 6 månader	2 280	21 %	153	17 %	2 120	21 %	7 %	93 %
Mer än 6, högst 24 månader	2 460	23 %	142	15 %	2 320	23 %	6 %	94 %
Mer än 24 månader	1 260	12 %	66	7 %	1 200	12 %	5 %	95 %
Samtliga	10 900	100 %	925	100 %	9 980	100 %	8 %	92 %

Jämfört med 2017 har det totala antalet fängelsedomar ökat med 461 beslut, eller 4 procent. Ökningen ses i alla kategorier utom *mer än 2 till högst 6 månader*, som minskat med 3 procent, eller 71 beslut. Störst ökning ses bland de som dömts till *mer än 24 månader*, som ökat med 30 procent, eller 288 beslut, jämfört med 2017.

Tabell 17. Antal domslut om fängelse 2018, efter strafftid och kön, samt utveckling sedan 2017.

Fängelsetid	Samtliga			Kvinnor			Män		
	Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017	
		Antal	Procent		Antal	Procent		Antal	Procent
Högst 1 månad	3 240	+174	+6 %	372	+36	+11 %	2 870	+138	+5 %
Mer än 1, högst 2 månader	1 660	+7	±0 %	192	+38	+25 %	1 470	-31	-2 %
Mer än 2, högst 6 månader	2 280	-71	-3 %	153	-17	-10 %	2 120	-54	-2 %
Mer än 6, högst 24 månader	2 460	+63	+3 %	142	-20	-12 %	2 320	+83	+4 %
Mer än 24 månader	1 260	+288	+30 %	66	+7	+12 %	1 200	+281	+31 %
Samtliga	10 900	+460	+4 %	925	+44	+5 %	9 980	+417	+4 %

Jämfört med 2009 har *antalet* fängelsedomar totalt sett minskat med 2 870 beslut, eller 21 procent. Minskningarna har skett i de flesta straffidsintervallen. Störst har både

⁶ Inkluderat skyddstillsyn med fängelse.

den antalsmässiga och den procentuella minskningen varit för fängelsestraff i intervallet *mer än 2 månader till högst 6 månader*, som har minskat med 903 beslut, eller 28 procent. Den enda av kategorierna som uppvisar en ökning, jämfört med 2009, är utdömda strafftider på *mer än 24 månader*, som ökat med 16 procent, eller 171 beslut.

Andelen utdömda fängelsestraff på *mer än 24 månader* har därför ökat med 4 procentenheter. Största andelsmässiga minskningen har varit för fängelsestraff i intervallet *mer än 2 månader till högst 6 månader*, som har minskat med 2 procentenheter. I övrigt är andelsförändringarna små jämfört med 2009.

Domslut med livstids fängelse uppgick till 10 domslut 2018, vilket kan jämföras med 7 domslut 2009. Antalet domslut med livstids fängelse har varierat mellan 4 och 18 beslut under tioårsperioden. Eftersom 92 procent av samtliga domslut under 2018 med påföljden fängelse avsåg män, är fördelningen av strafftider för domslut mot män väldigt lik fördelningen för samtliga domslut. För domslut mot kvinnor är andelarna högre för kategorier med lägre strafftider, och sedan 2009 ses även en ökning med 2 procentenheter för kategorin *högst 1 månad*.

Tabell 18. Andel domslut om fängelse 2009 och 2018, efter strafftid och kön, samt utveckling i procentenheter.

Fängelsetid	Samtliga		Kvinnor		Män		Utveckling (p.e.)		
	2009	2018	2009	2018	2009	2018	Samtliga	Kvinnor	Män
Högst 1 månad	30 %	30 %	38 %	40 %	29 %	29 %	±0	+2	±0
Mer än 1, högst 2 månader	16 %	15 %	21 %	21 %	16 %	15 %	-1	-1	-1
Mer än 2, högst 6 månader	23 %	21 %	19 %	17 %	23 %	21 %	-2	-2	-2
Mer än 6, högst 24 månader	23 %	23 %	17 %	15 %	23 %	23 %	±0	-1	±0
Mer än 24 månader	8 %	12 %	5 %	7 %	8 %	12 %	+4	+2	+4
Samtliga	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	±0	±0	±0

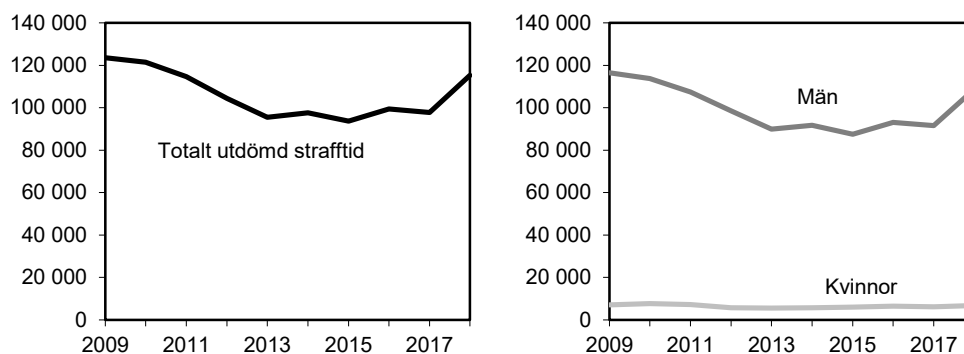
Generellt bör man tänka på att straffmätningen vid utdömande av fängelse styrs av många faktorer, så som brottets allvarlighetsgrad, tidigare belastning och personens ålder med mera. När det gäller unga lagöverträdare ska domstolarna i så stor utsträckning som möjligt undvika fängelsepåföljd, och om möjligt döma till alternativa påföljder. För ungdomar finns exempelvis påföljden sluten ungdomsvård som alternativ till fängelse. Detta kan delvis förklara varför strafftiden är högre för de förhållandevis få unga lagöverträdare som ändå döms till fängelse. År 2018 var det 10 personer i åldern 15–17 år som dömdes till fängelse.

Total utdömd strafftid

Den *totala utdömda strafftiden*, eller den så kallade *straffmassan*⁷, har ökat med 17 600 månader, från 97 700 månader 2017 till 115 000 månader 2018. Sedan 2009

⁷ Med straffmassa avses här det totala antalet fängelsemånader som under ett år dömts ut sammantaget, i samtliga domslut med påföljden fängelse.

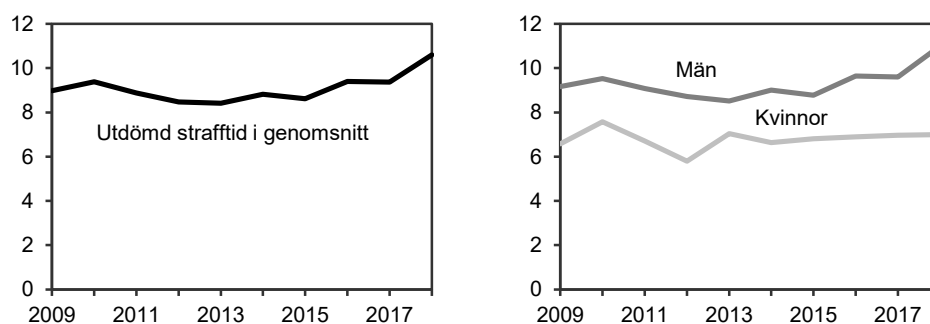
var utvecklingen till en början nedåtgående, med en tydlig minskning mellan åren 2010 och 2013. Därefter låg den totala utdömda strafftiden i fängelsedomar på en ganska stabil nivå fram till ökningen 2018. Merparten (94 %) av den totala utdömda strafftiden 2018 avsåg fängelsedomar mot män, en nivå som varit densamma den senaste tioårsperioden.

Figur 13. Den totalt utdömda strafftiden i månader (exklusive livstidsdömda), samt uppdelat på kön, åren 2009–2018.

Genomsnittlig strafftid

Den *genomsnittliga strafftiden* 2018 var 10,6 månader (cirka 10 månader och 18 dagar), vilket är ökning med 13 procent, eller 1,2 månader, jämfört med 2017. Jämfört med 2009 har den genomsnittliga strafftiden ökat med 18 procent, eller 1,6 månader. Genomsnittstiden har varierat mellan 8,4 och 9,4 månader under den senaste tioårsperioden med undantag för den ökning som skedde 2018.

Figur 14. Genomsnittligt utdömd strafftid i månader (exklusive livstidsdömda), samt uppdelat på kön, åren 2009–2018.

Utvecklingen av den genomsnittliga strafftiden påverkas av förändringar i de utdömda strafftiderna. En ökad genomsnittstid behöver dock inte bero på en faktisk ökning av domslut med längre strafftider, utan kan till exempel vara en följd av en minskning av domslut med kortare strafftider, och vice versa.

Brottsstrukturen

Trafikbrott⁸ är den enskilt vanligaste brottskategorin bland huvudbrotten vid lagföringar. År 2018 utgjorde trafikbrott 32 procent av huvudbrotten i samtliga lagföringsbeslut. Därefter kommer narkotikabrott⁹ som omfattade 24 procent av alla huvudbrott i lagföringsbesluten 2018. Stöld- och tillgreppsbrott (8 kap. BrB), som också är en vanlig brottskategori, utgjorde 17 procent av huvudbrotten i lagföringsbesluten 2018.

Brott mot person (3–7 kap. BrB) omfattade 9 procent av samtliga huvudbrott i lagföringsbesluten under 2018 och bedrägeri respektive skadegörelse utgjorde 2 procent vardera. I kategorin övriga brott ingår dels övriga brott i brottsbalken (10–11 kap. och 13–22 kap. BrB) samt brott enligt specialstraffrättslig lagstiftning.

Strukturen är något olika mellan könen. För lagföringsbeslut mot kvinnor 2018 var den vanligaste brottskategorin stöld- och tillgreppsbrott (32 %) följt av trafikbrott (26 %), medan det för beslut mot män var vanligast med trafikbrott (33 %) följt av narkotikabrott (25 %).

Om man jämför brottsstrukturen (avseende huvudbrott för sju övergripande brottskategorier) för lagföringar 2009 och 2018, framgår att *andelen* lagföringsbeslut för narkotikabrott har ökat. Narkotikabrott är liksom trafikbrott typiska spaningsbrott, som i stor utsträckning påverkas av polisens resurser och prioriteringar. Tillsammans stod narkotikabrott och trafikbrott för drygt hälften (55 %) av alla lagföringsbeslut 2018, vilket kan jämföras med 2009, då de utgjorde 46 procent av alla beslut. De största minskningarna, jämfört med 2009, återfinns bland lagföringsbeslut gällande stöld- och tillgreppsbrott samt övriga brott, som har minskat med 3 respektive 2 procentenheter.

Tabell 19. Andel lagföringsbeslut 2009 och 2018, efter huvudbrott och kön, samt utveckling i procentenheter.

Brottskategori	Samtliga		Kvinnor		Män		Utveckling (p.e.)		
	2009	2018	2009	2018	2009	2018	Samtliga	Kvinnor	Män
Brott mot person	10 %	9 %	7 %	8 %	11 %	10 %	-1	+1	-1
Stöld- och tillgreppsbrott	21 %	17 %	42 %	32 %	16 %	14 %	-3	-10	-2
Bedrägeri	2 %	2 %	3 %	2 %	2 %	2 %	-1	-1	-1
Skadegörelse	2 %	2 %	1 %	1 %	3 %	2 %	±0	±0	±0
Trafikbrott	33 %	32 %	21 %	26 %	36 %	33 %	-2	+5	-3
Narkotikabrott	13 %	24 %	11 %	18 %	14 %	25 %	+11	+7	+11
Övriga brott	18 %	15 %	15 %	13 %	19 %	15 %	-4	-2	-4
Samtliga	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	±0	±0	±0

⁸ Brott mot lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott samt trafikförordningen (1998:1276).

⁹ Brott mot narkotikastrafflagen (1968:64).

Brottskategoriernas utveckling

Den största antalsmässiga ökningen mellan 2017 och 2018, om man ser till huvudbrotten i lagföringsbesluten, avsåg lagföringar om trafikbrott, som ökade med 2 850 beslut, eller 10 procent. Ökningen ses för beslut mot både kvinnor och män, som ökade med 673 respektive 2 170 beslut, eller 18 respektive 9 procent. Nästan lika stor ökning ses för narkotikabrott, som ökade med totalt 2 260 beslut, eller 10 procent, jämfört med året innan. Även här kan ökningen ses för beslut mot både kvinnor och män, som ökade med 411 respektive 1 850 beslut, eller 16 respektive 10 procent.

Den största antalsmässiga minskningen jämfört med 2017 avsåg lagföringar om tillgreppsbrott. Dessa minskade med 950 beslut, eller 5 procent. I denna kategori minskade lagföringsbesluten mot kvinnor med 320 beslut, eller 6 procent, medan lagföringsbesluten mot män minskade med 630 beslut, eller 5 procent.

Tabell 20. Antal lagföringsbeslut 2018, efter huvudbrott och kön, samt utveckling sedan 2017

Brottskategori	Samtliga			Kvinnor			Män		
	Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017	
		Antal	Procent		Antal	Procent		Antal	Procent
Brott mot person	9 380	+30	±0 %	1 260	+33	+3 %	8 120	-3	±0 %
Stöld- och tillgreppsbrott	17 600	-950	-5 %	5 350	-320	-6 %	12 200	-630	-5 %
Bedrägeri	1 670	-25	-1 %	358	+1	±0 %	1 320	-26	-2 %
Skadegörelse	2 050	-199	-9 %	197	-18	-8 %	1 850	-181	-9 %
Trafikbrott	31 900	+2 850	+10 %	4 390	+673	+18 %	27 500	+2 170	+9 %
Narkotikabrott	23 900	+2 260	+10 %	3 060	+411	+16 %	20 800	+1 850	+10 %
Övriga brott	14 700	+161	+1 %	2 180	+145	+7 %	12 500	+16	±0 %
Samtliga	101 000	+4 130	+4 %	16 800	+925	+6 %	84 400	+3 200	+4 %

I ett tioårsperspektiv var den enda ökande kategorin narkotikabrott, som har ökat med 29 procent, eller 5 360 beslut, jämfört med 2009.

Den största antalsmässiga minskningen jämfört med 2009 ses för brott mot trafikbrottslagen (en nedgång med 6 220 beslut, eller 21 %) och trafikförordningen (en minskning med 8 880 beslut, eller 50 %). Att brott mot trafikförordningen har minskat i större utsträckning är delvis en följd av att fler sådana brott än tidigare lagförs genom föreläggande om ordningsbot, och därmed inte redovisas i lagföringsstatistiken.¹⁰ Även tillgreppsbrotten har minskat jämfört med 2009 (en nedgång med 11 800 beslut, eller 40 %).

¹⁰ Ordningsbotsförelägganden redovisas i separata tabeller, men är inte medräknade i summeringen av antalet lagföringsbeslut, och redovisas inte i denna sammanfattning.

I tolkningen av resultaten bör man tänka på att narkotikabrott och trafikbrott samt vissa tillgreppsbrott som ringa stöld i butik är så kallade spaningsbrott, vilket innebär att den anmälda brottslighetens omfattning är beroende av myndighetsprioriteringar. Hur många brott som upptäcks och lagförs beror således i hög grad på hur stora resurser som myndigheter och andra aktörer lägger ner på att beivra denna typ av brottslighet.

Vidare bör man tänka på att antalet lagföringsbeslut kan påverkas av förändringar i praxis i hur olika brott lagförs. Om till exempel ordningsbotsförlägganden eller företagsbot tillämpas i högre grad för vissa brott, kommer det att medföra minskningar, eftersom dessa typer av beslut inte redovisas i statistiken.

Brottstypernas utveckling²

Nedan redovisas utvecklingen av antalet lagföringsbeslut för ett urval brottstyper. När utvecklingen följs för antalsmässigt små brottstyper, bör man tänka på att även små förändringar i antal kan resultera i stora procentuella upp- och nedgångar. Det är således inte ovanligt att den procentuella utvecklingen vid mindre brottstyper visar på relativt kraftiga årliga variationer.

Brott mot person

Med brott mot person avses brott som regleras i 3–7 kap. brottsbalken. För denna brottskategori redovisas här nivå och utveckling för brottstyperna dödligt våld, misshandel, fridkränkingsbrott och olaga förföljelse, sexualbrott samt våldtäkt. Den senaste redovisningen av antalet anmälda och konstaterade fall av dödligt våld finns i publikationen Konstaterade fall av dödligt våld. En granskning av anmält dödligt våld 2017.

Dödligt våld

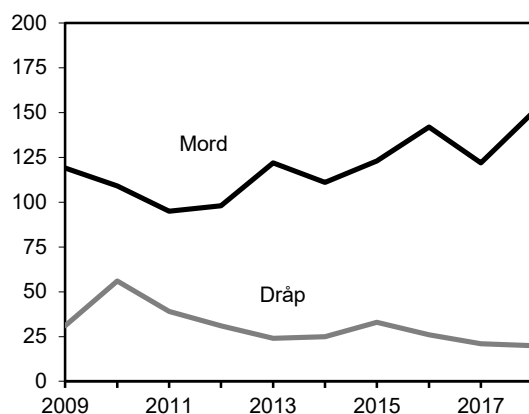
År 2018 avsåg 170 domslut *mord* eller *dråp* (vilket inkluderar försök, förberedelse och stämpling till brott) som huvudbrott.

Jämfört med året innan har antalet lagföringsbeslut för mord ökat med 28 beslut, eller 23 procent. Ökningen utgjordes av domslut mot män, som ökat med 35 beslut, eller 32 procent. Domslut mot kvinnor minskade istället med 7 beslut, eller 58 procent. Antalet lagföringsbeslut med dråp som huvudbrott som i princip var oförändrat jämfört med 2017 (en minskning med 1 beslut, eller 5 procent).

Tabell 21. Antal lagföringsbeslut med mord eller dråp som huvudbrott 2018, efter kön, samt förändring jämfört med 2017

Brott	Samtliga			Kvinnor			Män		
	Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017	
		Antal	Procent		Antal	Procent		Antal	Procent
Mord	150	+28	+23 %	5	-7	-58 %	145	+35	+32 %
Dråp	20	-1	-5 %	4	+1	+33 %	16	-2	-11 %

Jämfört med 2009 har antalet domslut med mord som huvudbrott ökat med 31 beslut, eller 26 procent. Även jämfört med 2009 utgörs ökningen enbart av domslut mot män, som ökat med 32 beslut, eller 28 procent. Domslut där dråp var huvudbrott har minskat med 11 beslut (4 mot kvinnor och 7 mot män), eller 35 procent jämfört med 2009. Under perioden 2009–2018 har domsluten gällande mord eller dråp varierat mellan 129 och 170 beslut.

Figur 15. Antal lagföringsbeslut med mord eller dråp som huvudbrott, åren 2009–2018.

Misshandel

Den största brottskategorin bland lagföringsbesluten gällande brott mot person är *misshandel*. År 2018 fattades 4 340 lagföringsbeslut med misshandel (inklusive ringa misshandel) som huvudbrott och 566 lagföringsbeslut med grov misshandel (inklusive synnerligen grov misshandel) som huvudbrott.¹¹ Det är en minskning jämfört med 2017 med 2 respektive 7 procent. Minskningen utgjordes av i huvudsak av lagföringsbeslut mot män, medan lagföringsbesluten mot kvinnor ökade, jämfört med 2017.

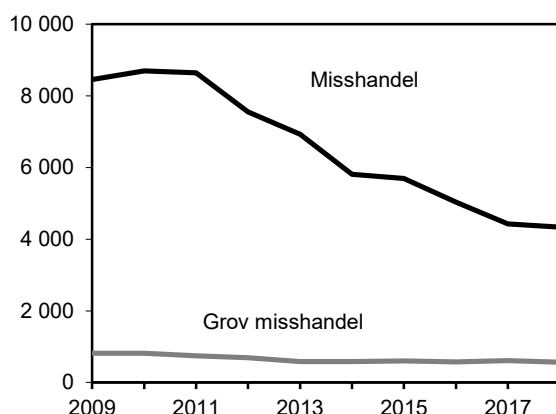
Tabell 22. Antal lagföringsbeslut med misshandel eller grov misshandel (inklusive synnerligen grov misshandel) som huvudbrott 2018, efter kön, samt förändring jämfört med 2017.

Brott	Samtliga		Kvinnor		Män	
	Antal	Förändring mot	Antal	Förändring mot	Antal	Förändring mot
		2017		2017		2017
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Misshandel	4 340	-89 -2 %	706	+12 +2 %	3 630	-101 -3 %
Grov misshandel	566	-43 -7 %	47	+9 +24 %	519	-52 -9 %

Även jämfört med 2009 har antalet lagföringsbeslut avseende både misshandel och grov misshandel minskat, med 4 110 respektive 251 beslut, eller 49 respektive

¹¹ När misshandel anges i den löpande texten anges avses både ringa brott och normalgraden av brottet, och när grov misshandel anges avses även de synnerligen grova brotten.

31 procent. Minskningen kan ses för båda könen, men är större för lagföringsbeslut mot män (-51 % respektive -32 %) än för kvinnor (-35 % respektive -15 %).

Figur 16. Antal lagföringsbeslut med misshandel eller grov misshandel (inklusive synnerligen grov misshandel) som huvudbrott, åren 2009–2018.

Fridskränkning och olaga förföljelse

Gärningar i 3,4, 6 eller 12 kap brottsbalken (som exempelvis misshandel, olaga hot, ofredande, sexualbrott med mera) samt 24 § lag (1988:688) om kontaktförbud kan, när de utgjort ett led i en upprepad kränkning, rubriceras som grov kvinnofridskränkning eller grov fridskränkning. Skillnaden mellan de två brottsrubriceringarna ligger i relationen mellan offer och gärningsperson. Grov kvinnofridskränkning omfattar upprepade brott som begås av en man mot en kvinna som han är eller har varit gift med eller bor eller har bott med under äktenskapslikande förhållanden, medan grov fridskränkning omfattar brott som begås av en närstående eller tidigare närstående person till offret.

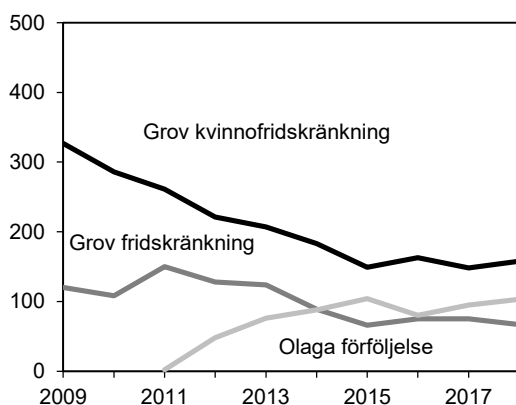
För olaga förföljelse gäller liksom för fridskränkning brotten att flera gärningar ska ha utgjort led i en upprepad kränkning av personens integritet. Skillnaden mot fridsbrotten ligger i att rubriceringen omfattar lindrigare brott och att inte finns något krav på att handlingarna ska ha varit ägnade att allvarligt skada personens självkänsla.

År 2018 fattades 158 respektive 67 lagföringsbeslut med huvudbrottet grov kvinnofridskränkning eller grov fridskränkning. Jämfört med 2017 är det en ökning med 10 beslut, eller 7 procent, vad gäller grov kvinnofridskränkning och en minskning med 8 beslut, eller 11 procent, vad gäller grov fridskränkning. För olaga förföljelse fattades 103 lagföringsbeslut 2018. Det är en ökning med 8 beslut, eller 8 procent, jämfört med 2017.

Tabell 23. Antal lagföringsbeslut med grov kvinnofridskränkning, grov fridskränkning eller olaga förföljelse som huvudbrott 2018, efter kön, samt förändring jämfört med 2017.

Brott	Samtliga			Kvinnor			Män		
	Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017	
		Antal	Procent		Antal	Procent		Antal	Procent
Grov kvinnofrids-kränkning	158	+10	+7 %	-	-	-	158	+10	+7 %
Grov fridskränkning	67	-8	-11 %	9	-4	-31 %	58	-4	-6 %
Olaga förföljelse	103	+8	+8 %	22	+5	+29 %	81	+3	+4 %

Sedan 2009 har antalet beslut gällande grov kvinnofridskränkning minskat med 169 beslut, eller 52 procent. Även antalet lagföringsbeslut avseende grov fridskränkning har minskat med 53 beslut, eller 44 procent, under denna period. Den andelsmässiga minskningen var 44 procent för både lagföringsbesluten mot kvinnor och de mot män, vilket motsvarar en minskning med 7 respektive 46 beslut.

Figur 17 Antal lagföringsbeslut med grov fridskränkning, grov kvinnofridskränkning eller olaga förföljelse som huvudbrott, åren 2009–2018.

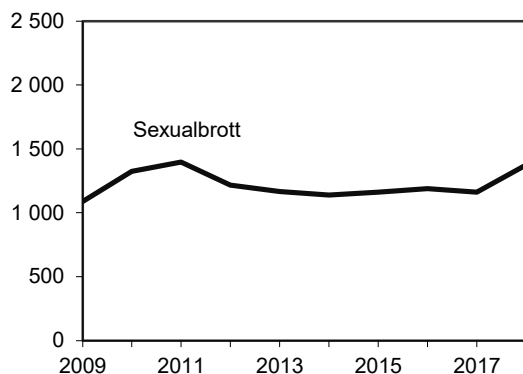
Sexualbrott

År 2018 fattades 1 370 lagföringsbeslut gällande *sexualbrott*, vilket motsvarade en minskning med totalt 212 beslut, eller 18 procent, jämfört med 2017. Av dessa var 20 lagföringsbeslut mot kvinnor, som ökade med 9 beslut, eller 82 procent, och 1 350 av dem var mot män, som ökat med 203 beslut, eller 18 procent, jämfört med 2017.

Tabell 24. Antal lagföringsbeslut med sexualbrott som huvudbrott 2018, efter kön, samt förändring jämfört med 2017.

Brott	Samtliga			Kvinnor			Män		
	Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017	
		Antal	Procent		Antal	Procent		Antal	Procent
Sexualbrott	1 370	+212	+18 %	20	+9	+82 %	1 350	+203	+18 %

Jämfört med 2009 har antalet lagföringsbeslut för sexualbrott totalt sett ökat med 284 beslut, eller 26 procent. Utvecklingen av lagföringar gällande sexualbrott ska ses mot bakgrund av den skärpta sexualbrottslagstiftning som trädde i kraft 2005 och de lagändringar som därefter skett i brottsbalkens sjätte kapitel (se även avsnittet om våldtäkt).

Figur 18 Antal lagföringsbeslut med sexualbrott som huvudbrott, åren 2009–2018.

Våldtäkt

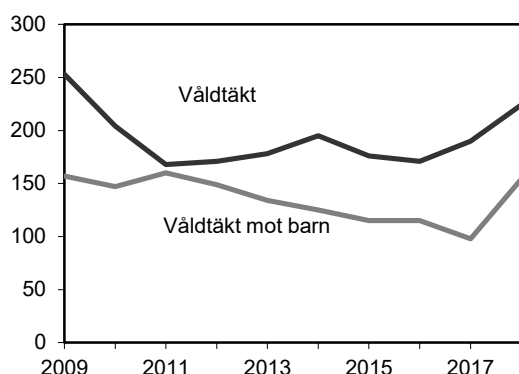
Av de 1 370 lagföringsbesluten gällande sexualbrott 2018 avsåg 198 beslut *våldtäkt* som huvudbrott. Det var en ökning med 43 lagföringsbeslut, eller 28 procent, sedan föregående år. År 2018 fattades 26 lagföringsbeslut för *grov våldtäkt*, vilket var en minskning med 9 beslut eller 26 procent. Det noterades inga lagföringsbeslut med huvudbrottet *oaktsam våldtäkt*, som är en ny brottsrubricering sedan 1 juli 2018 under året. För lagföringsbeslut med *våldtäkt mot barn* eller *grov våldtäkt mot barn* som huvudbrott fattades 127 respektive 27 beslut 2018. De ökade med 51 respektive 5 beslut, eller 67 respektive 23 procent, jämfört med 2017. Näst intill samtliga lagföringsbeslut gällande våldtäkt fattades mot män 2018.

Tabell 25. Antal lagföringsbeslut med våldtäktsbrott som huvudbrott 2018, efter kön, samt förändring jämfört med 2017.

Brott	Samtliga			Kvinnor			Män		
	Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017	
		Antal	Procent		Antal	Procent		Antal	Procent
Våldtäkt	198	+43	+28 %	0	±0	-	198	+43	+28 %
Grov våldtäkt	26	-9	-26 %	0	-1	-100 %	26	-8	-24 %
Oaktsam våldtäkt	0	-	-	0	-	-	0	-	-
Våldtäkt mot barn	127	+51	+67 %	2	+2	-	125	+49	+64 %
Grov våldtäkt mot barn	27	+5	+23 %	1	+1	-	26	+4	+18 %

Jämfört med 2009 har antalet lagföringsbeslut med våldtäkt som huvudbrott minskat med 29 beslut, eller 13 procent, och antalet beslut med huvudbrottet grov våldtäkt var oförändrat. Jämfört med 2009 har även antalet lagföringsbeslut med våldtäkt mot

barn minskat med 3 beslut, eller 2 procent, och antalet beslut med huvudbrottet grov våldtäkt mot barn var oförändrat.

Figur 19. Antal lagföringsbeslut med våldtäkt (inklusive grov våldtäkt) eller våldtäkt mot barn (inklusive grov våldtäkt mot barn) som huvudbrott, åren 2009–2018.

Jämfört med 2000, har antalet lagföringsbeslut rörande våldtäkt (inklusive grov våldtäkt) ökat med 85 procent, eller 103 beslut. Denna utveckling ska dock ses mot bakgrund av den skärpta sexualbrottslagstiftning som trädde i kraft den 1 april 2005, då våldtäktsbestämmelsen utvidgades. Fler gärningar kom därmed att bedömas som våldtäkt, till exempel genom att kravet på tvång numera sätts lägre och genom att även de allvarligaste fallen av sexuellt utnyttjande omfattas av våldtäktsbestämmelsen. Dessutom kom sexuella handlingar med barn utan våldsinslag att räknas som våldtäkt och inte längre som sexuellt utnyttjande av underårig. Den 1 juli 2013 utvidgades våldtäktsbegreppet igen, till att även inkludera fall där den brottsutsatta personen befinner sig i en särskilt utsatt situation. Ett bakomliggande syfte var att förtydliga att våldtäktsbrott även innefattar situationer där den utsatte bemöter övergreppet med passivitet. Den 1 juli 2018 trädde den så kallade samtyckeslagstiftningen i kraft med fokus på frivillighet, vilket innebär att det inte längre krävs att gärningspersonen använt sig av våld eller hot, eller utnyttjat offrets särskilt utsatta situation, för att kunna dömas för våldtäkt.

Stöld- och tillgreppsbrott

Med stöld- och tillgreppsbrott avses brott som regleras i 8 kap. brottsbalken. För denna brottskategori redovisas här nivå och utveckling för brottstyperna stöld och rån. Stöldbrott, framförallt ringa stöld, är ett typiskt spaningsbrott, som i stor utsträckning påverkas av vilka åtgärder och resurser som avsätts, av exempelvis butiker, för att upptäcka denna typ av gärningar.

Stöld

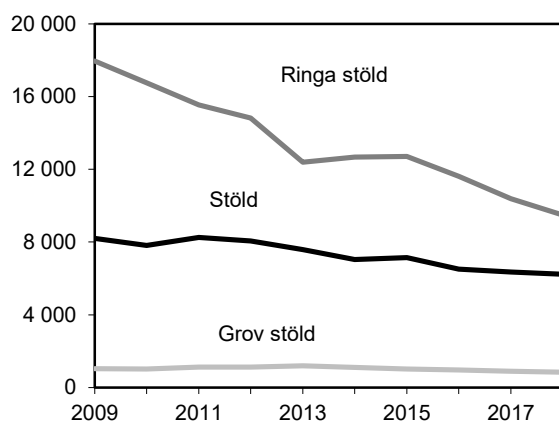
Utvecklingen skiljer sig åt mellan olika typer av tillgreppsbrott. År 2018 fattades 6 230 lagföringsbeslut för *stöld*, vilket jämfört med 2017 innebar en minskning med 115 beslut, eller 2 procent. Lagföringsbeslut med huvudbrottet *ringa stöld* minskade

med 892 beslut, eller 9 procent, medan besluten med *grov stöld* som huvudbrott minskade med 55 beslut, eller 6 procent. Minskningarna gällde för beslut mot både kvinnor och män.

Tabell 26. Antal lagföringsbeslut med stöld, ringa stöld eller grov stöld som huvudbrott 2018, efter kön, samt förändring jämfört med 2017.

Brott	Samtliga			Kvinnor			Män		
	Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017	
		Antal	Procent		Antal	Procent		Antal	Procent
	Stöld	6 230	-115	-2 %	1 670	+25	+2 %	4 570	-140
Ringa stöld	9 480	-892	-9 %	3 550	-347	-9 %	5 940	-545	-8 %
Grov stöld	848	-55	-6 %	77	-1	-1 %	771	-54	-7 %

De stöldbrott som redovisas i tabell 26 ovan har även minskat sedan 2009. Stöld minskade med 1 970 beslut, eller 24 procent. Ringa stöld minskade med 8 470 beslut, eller 47 procent, och grov stöld med 179 beslut, eller 17 procent, jämfört med 2009.

Figur 20. Antal lagföringsbeslut med stöld, ringa stöld eller grov stöld som huvudbrott, åren 2009–2018.

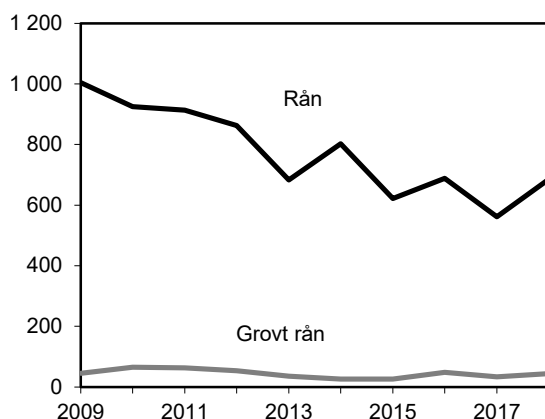
Rån

År 2018 fattades 685 lagföringsbeslut gällande *rån* som huvudbrott, vilket var en ökning med 123 beslut, eller 22 procent, jämfört med 2017. Därtill fattades 44 lagföringsbeslut med grovt rån som huvudbrott, även det en ökning med 10 beslut (29 %) jämfört med året innan. Merparten av ökningen för lagföringsbeslut med rån som huvudbrott avsåg män.

Tabell 27. Antal lagföringsbeslut med rån eller grovt rån som huvudbrott 2018, efter kön, samt förändring jämfört med 2017.

Brott	Samtliga			Kvinnor			Män		
	Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017	
		Antal	Procent		Antal	Procent		Antal	Procent
	Rån	685	+123	+22 %	20	-11	-35 %	665	+134
Grovt rån	44	+10	+29 %	2	+1	+100 %	42	+9	+27 %

Jämfört med 2009 har antalet lagföringsbeslut för rån minskat med 319 beslut, eller 32 procent, medan antalet beslut för grovt rån i princip är oförändrat. För beslut mot kvinnor och män var minskningen gällande rån 35 respektive 284 beslut jämfört med 2009. Lagföringsbeslut mot kvinnor med huvudbrottet grovt rån har varierat mellan 0 och 3 beslut under den senaste tioårsperioden.

Figur 21. Antal lagföringsbeslut med rån eller grovt rån som huvudbrott, åren 2009–2018.

Bedrägeri

Med bedrägeri avses brott som regleras i 9 kap. brottsbalken. För denna brottskategori redovisas här nivå och utveckling för brottstypen bedrägeribrott. Eftersom hela 9 kap. redovisas inkluderas exempelvis utpressning, ocker och häleri utöver de brott som rubriceras som bedrägeribrott.

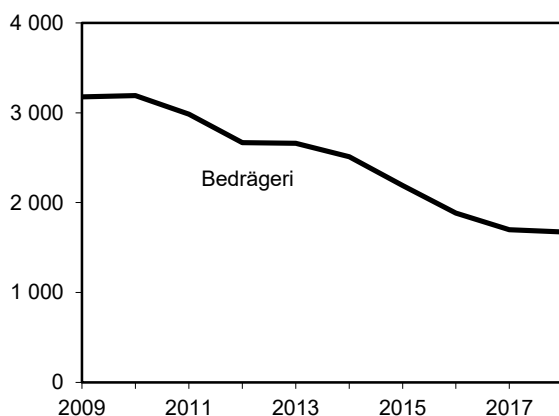
Bedrägeribrott

År 2018 fattades 1 670 lagföringsbeslut gällande *bedrägeribrott* (9 kap. BrB), vilket är nästan samma antal som föregående år (-25 beslut). Minskningen utgjordes av lagföringsbeslut mot män (-2 %), medan antalet lagföringsbeslut mot kvinnor var i stort oförändrat.

Tabell 28. Antal lagföringsbeslut med bedrägeri som huvudbrott 2018, efter kön, samt förändring jämfört med 2017.

Brott	Samtliga		Kvinnor		Män				
	Antal	Förändring mot	Antal	Förändring mot	Antal	Förändring mot			
		2017		2017		2017			
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent			
Bedrägeri	1 670	-25	-1 %	358	+1	±0 %	1 320	-26	-2 %

Bedrägeribrott som huvudbrott i lagföringsbeslut har uppvisat en kontinuerlig minskning sedan 2010 och har minskat med 1 500 beslut, eller 47 procent, jämfört med 2009. Minskningen gäller beslut mot både kvinnor och män som minskat med 417 respektive 1 080 beslut, eller 54 respektive 45 procent, jämfört med 2009.

Figur 22. Antal lagföringsbeslut med bedrägeri som huvudbrott, åren 2009–2018.

När nivån och utvecklingen för bedrägerilagföringar tolkas, och i synnerhet om jämförelse görs med statistik över anmälda och handlagda brott, bör man tänka på att bedrägeribrottsutredningar inte sällan är omfattande och innehåller många brott och gärningspersoner. Ett lagföringsbeslut kan således omfatta flera lagförda bedrägeribrott, och det är inte ovanligt med domar där mer än 100 bedrägeribrott lagförs vid samma tillfälle.¹²

Skadegörelse

Med skadegörelse avses brott som regleras i 12 kap. brottsbalken. För denna brottskategori redovisas här nivå och utveckling för brottstypen skadegörelsebrott.

Skadegörelsebrott

År 2018 uppgick antalet lagföringsbeslut med *skadegörelse* som huvudbrott till 2 050 beslut, vilket är en minskning med 199 beslut, eller 9 procent, jämfört med året innan. Lagföringsbeslut mot både kvinnor och män har minskat i lika hög grad (8 respektive 9 procent).

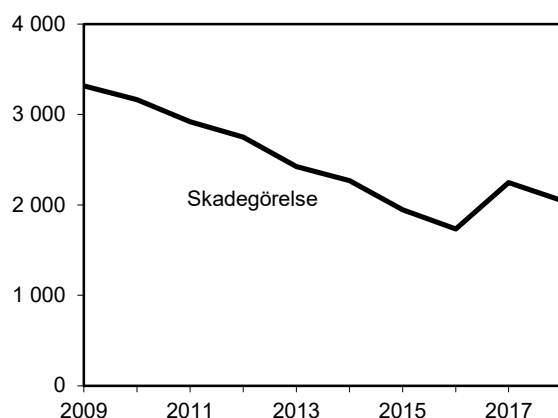
Tabell 29. Antal lagföringsbeslut med skadegörelse som huvudbrott 2018, efter kön, samt förändring jämfört med 2017.

Brott	Samtliga		Kvinnor		Män				
	Antal	Förändring mot	Antal	Förändring mot	Antal	Förändring mot			
		2017		2017		2017			
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent			
Skadegörelse	2 050	-199	-9 %	197	-18	-8 %	1 850	-181	-9 %

Bortsett från en ökning mellan 2016 och 2017 har antalet lagföringsbeslut med skadegörelse som huvudbrott minskat kontinuerligt från 2009. Antalet

¹² Enligt Brås rapport 2016:9 *Bedrägeribrottsligheten i Sverige. Kartläggning och åtgärdsförslag* framgår att det sedan 2008 har skett en andelsmässig ökning av lagföringar som avser ett stort antal bedrägeribrott.

lagföringsbeslut där skadegörelse var huvudbrott har under perioden minskat med 1 270 beslut, eller 38 procent. Lagföringsbeslut mot kvinnor har minskat med 82 beslut, eller 29 procent, och lagföringsbeslut mot män har minskat med 1 190 beslut, eller 39 procent, jämfört med 2009.

Figur 23. Antal lagföringsbeslut med skadegörelse som huvudbrott, åren 2009–2018.

Trafikbrott

Med trafikbrott avses brott som regleras i trafikbrottslagen (1951:649) samt trafikförordningen (1998:1276). Av trafikbrotten 2018 utgjorde 73 procent brott mot trafikbrottslagen, som domineras av brotten olovlig körning och rattfylleri. För denna brottskategori redovisas här nivå och utveckling för brottstypen rattfylleri. Utvecklingen av antalet lagföringsbeslut rörande trafikbrott, till exempel rattfylleri, återspeglar till stor del polisens insatser på trafikområdet.

Rattfylleri

År 2018 uppgick antalet lagföringsbeslut med *rattfylleri* (under påverkan av alkohol) som huvudbrott till 4 230 beslut, vilket var en ökning med 18 beslut jämfört med året innan. För huvudbrottet *rattfylleri under påverkan av narkotika* var fattades 1 660 beslut 2018, vilket var en ökning med 350 beslut, eller 27 procent, jämfört med året innan. *Grovt rattfylleri*¹³ var huvudbrott i 3 270 lagföringsbeslut 2018, vilket är en ökning med 54 beslut, eller 2 procent, jämfört med 2017. Denna ökning utgjordes av lagföringsbeslut mot kvinnor, som ökade med 79 beslut, eller 17 procent, medan besluten mot män istället minskade med 25 beslut, eller 1 procent, jämfört med 2017.

¹³ Grovt rattfylleri kan innefatta såväl påverkan av alkohol som påverkan av narkotika.

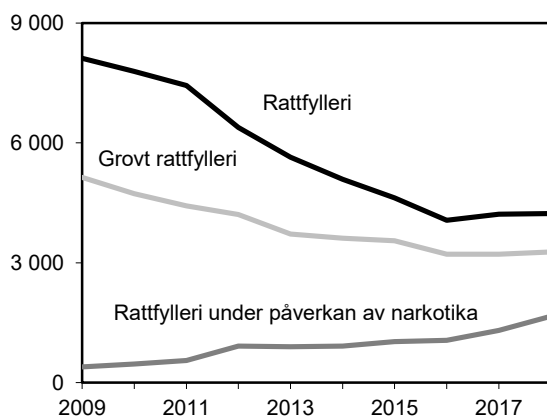
Tabell 30. Antal lagföringsbeslut med rattfylleri, rattfylleri under påverkan av narkotika eller grovt rattfylleri som huvudbrott 2018, efter kön, samt förändring jämfört med 2017.

Brott	Samtliga			Kvinnor			Män		
	Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017	
		Antal	Procent		Antal	Procent		Antal	Procent
Rattfylleri	4 230	+18	±0 %	501	-2	±0 %	3 730	+20	+1 %
Rattfylleri under påverkan av narkotika	1 660	+350	+27 %	158	+14	+10 %	1 500	+336	+29 %
Grovt rattfylleri	3 270	+54	+2 %	531	+79	+17 %	2 740	-25	-1 %

Antalet lagföringsbeslut gällande rattfylleri under påverkan av alkohol nästintill halverades (-48 %) mellan 2009 och 2018. Lagföringsbeslut mot kvinnor gällande rattfylleri minskade med 378 beslut, eller 43 procent, och lagföringsbeslut mot män gällande rattfylleri minskade med 3 510 beslut, eller 48 procent, jämfört med 2009.

För antalet beslut gällande rattfylleri under påverkan av narkotika var utvecklingen den motsatta; dessa beslut har ökat med 1 270 beslut, eller 323 procent, under den senaste tioårsperioden. Beslut mot kvinnor ökade med 112 beslut, eller 243 procent, och beslut mot män ökade med 1 160 beslut, eller 334 procent, jämfört med 2009.

Grovt rattfylleri som huvudbrott har minskat med 1 870 beslut, eller 36 procent, jämfört med 2009. Lagföringsbeslut mot kvinnor och män minskade under samma period med 127 respektive 1 740 beslut, eller 19 respektive 39 procent.

Figur 24. Antal lagföringsbeslut med rattfylleri, rattfylleri under påverkan av narkotika eller grovt rattfylleri som huvudbrott, åren 2009–2018.

Narkotikabrott

Med narkotikabrott avses brott som regleras i narkotikastrafflagen (1968:64). För denna brottskategori redovisas här nivå och utveckling för brottstypen narkotikabrott. Narkotikabrott är ett typiskt så kallat spaningsbrott, och utvecklingen av antalet lagföringsbeslut kan för denna brottstyp till stor del förklaras av förändringar i framförallt polisens resurser och prioriteringar.

Narkotikabrott

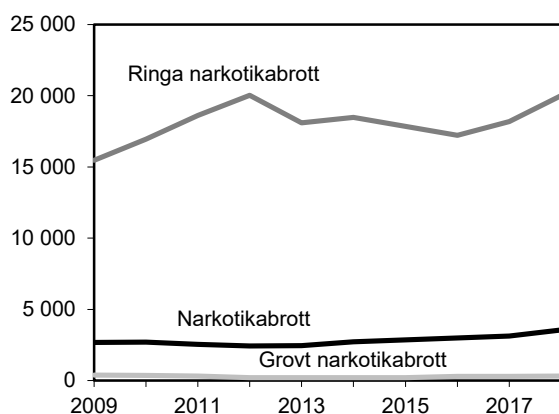
År 2018 fattades 23 900 lagföringsbeslut för brott mot narkotikastrafflagen som huvudbrott. Jämfört med 2017 har antalet lagföringsbeslut för brott mot narkotikastrafflagen ökat med 2 260 beslut, eller 10 procent.

Majoriteten (20 000 beslut) av lagföringsbesluten gällde *ringa narkotikabrott*, som ökade med 1 820 beslut, eller 10 procent, jämfört med 2017. *Narkotikabrott* (av normalgraden) ökade med 417 beslut, eller 13 procent, och *grovt narkotikabrott* (inklusive synnerligen grovt narkotikabrott) ökade med 31 beslut, eller 10 procent, jämfört med 2017. Ökningen av lagföringsbeslut gällande grovt narkotikabrott utgjordes av män, som ökade med 37 beslut, eller 13 procent, eftersom besluten mot kvinnor istället minskade med 6 beslut, eller 30 procent.

Tabell 31. Antal lagföringsbeslut med narkotikabrott, ringa narkotikabrott eller grovt narkotikabrott (inklusive synnerligen grovt narkotikabrott) som huvudbrott 2018, efter kön, samt förändring jämfört med 2017.

Brott	Samtliga			Kvinnor			Män		
	Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017	
		Antal	Procent		Antal	Procent		Antal	Procent
Narkotikabrott	3 550	+417	+13 %	265	+18	+7 %	3 290	+399	+14 %
Ringa narkotikabrott	20 000	+1 820	+10 %	2 780	+399	+17 %	17 200	+1 420	+9 %
Grovt narkotikabrott	331	+31	+10 %	14	-6	-30 %	317	+37	+13 %

Jämfört med 2009 har antalet lagföringsbeslut avseende brott mot narkotikastrafflagen ökat med 29 procent, eller 5 360 beslut. Ökningen förklaras av ringa narkotikabrott och narkotikabrott av normalgraden, som under perioden ökat med 5 410 beslut, eller 30 procent. Ökningen för narkotikabrott av normalgraden utgjordes dock endast av lagföringsbeslut mot män, som ökade med 916 beslut, eller 39 procent, eftersom beslut mot kvinnor istället minskade med 37 beslut, eller 12 procent. Jämfört med 2009 har lagföringsbeslut gällande grovt narkotikabrott minskat med 47 beslut, eller 12 procent.

Figur 25. Antal lagföringsbeslut med narkotikabrott, ringa narkotikabrott eller grovt narkotikabrott (inklusive synnerligen grovt narkotikabrott) som huvudbrott, åren 2009–2018.

Vid narkotikabrott redovisas i lagföringsstatistiken från och med 2015 även uppgifter om typ av brottslig gärning.¹⁴ Dessa gärningar gällande hantering av narkotika punktas i 1 § narkotikastrafflagen (1968:64), i allvarlighetsordning, med den grävsta typen av gärning först. En person kan ha begått flera gärningar i anslutning till samma brott. I sådana fall ska personen normalt lagföras för den grävsta typen av gärning i första hand.

Sett till samtliga lagföringsbeslut med narkotikabrott som huvudbrott 2018 var innehav och bruk de absolut vanligaste gärningarna (95 %), följt av kategorin för narkotikabrott som omfattar två eller fler narkotikabrottsgärningar (2 %) samt överlåtelsebrott (2 %).

Tabell 32. Antal lagföringsbeslut med narkotikabrott som huvudbrott 2018, efter gärning och kön.

Gärning	Samtliga		Kvinnor		Män		Könsfördelning	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Kvinnor	Män
Överlåtelse (1 p.)	511	2 %	30	1 %	481	2 %	6 %	94 %
Framställning (2 p.)	148	1 %	16	1 %	132	1 %	11 %	89 %
Förvärv (3 p.)	70	0 %	4	0 %	66	0 %	6 %	94 %
Anskaffning, bearbetning m.m. (4 p.)	169	1 %	16	1 %	153	1 %	9 %	91 %
Utbjudande till försäljning m.m. (5 p.)	7	0 %	-	0 %	7	0 %	0 %	100 %
Innehav, bruk m.m. (6 p.)	22 600	95 %	2 970	97 %	19 600	94 %	13 %	87 %
Kombinationer av flera gärningar	408	2 %	27	1 %	381	2 %	7 %	93 %
Totalt samtliga gärningar	24 900	100 %	3 060	100 %	20 800	100 %	13 %	87 %

¹⁴ För mer information, se avsnittet *Jämförelser över tid*.

Urval av övriga brottstyper

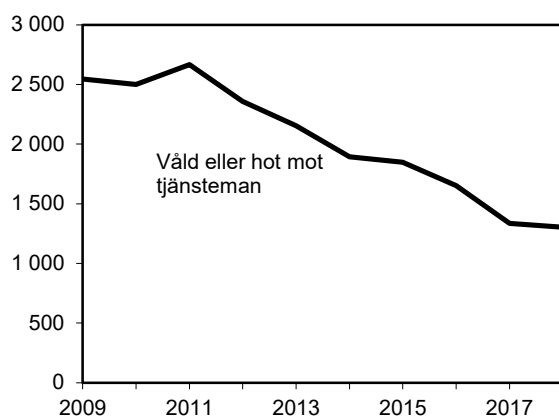
Våld eller hot mot tjänsteman

År 2018 uppgick antalet lagföringsbeslut för *våld eller hot mot tjänsteman* till 1 300 beslut. Jämfört med 2017 var det en minskning med 32 beslut, eller 2 procent. Minskningen utgjordes av beslut mot män, som minskat med 83 beslut, eller 7 procent, eftersom beslut mot kvinnor ökat med 51 beslut, eller 23 procent.

Tabell 33. Antal lagföringsbeslut med våld eller hot mot tjänsteman (inklusive grovt våld eller hot mot tjänsteman) som huvudbrott 2018, efter kön, samt förändring jämfört med 2017.

Brott	Samtliga			Kvinnor			Män		
	Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017	
		Antal	Procent		Antal	Procent		Antal	Procent
Våld eller hot mot tjänsteman	1 300	-32	-2 %	274	+51	+23 %	1 030	-83	-7 %

Jämfört med 2009 var det en minskning med 1 240 beslut eller 49 procent. Sedan 2011 har besluten minskat kontinuerligt och låg 2018 på den lägsta redovisade nivån under den senaste tioårsperioden.

Figur 26. Antal lagföringsbeslut med våld eller hot mot tjänsteman (inklusive grovt våld eller hot mot tjänsteman) som huvudbrott, åren 2009–2018.

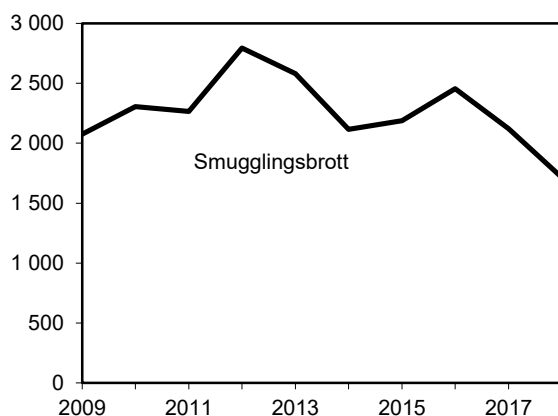
Smugglingsbrott

Under 2018 fattades 1 710 lagföringsbeslut för *brott mot lagen om straff för smuggling*, vilket var en minskning med 408 beslut, eller 19 procent, jämfört med 2017. Lagföringsbesluten minskade mot både kvinnor och män, med 45 respektive 363 beslut, eller 17 respektive 19 procent.

Tabell 34. Antal lagföringsbeslut med smugglingsbrott som huvudbrott 2018, efter kön, samt förändring jämfört med 2017.

Brott	Samtliga			Kvinnor			Män		
	Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017		Antal	Förändring mot 2017	
		Antal	Procent		Antal	Procent		Antal	Procent
Smugglingsbrott	1 710	-408	-19 %	215	-45	-17 %	1 500	-363	-19 %

I likhet med jämförelsen med 2017, har dessa beslut minskat även i ett längre perspektiv. Jämfört med 2009 minskade de med 362 beslut, eller 17 procent. Mot kvinnor minskade de med 15 beslut, eller 7 procent, och mot män minskade de med 347 beslut, eller 19 procent, jämfört med 2009.

Figur 27. Antal lagföringsbeslut med smugglingsbrott som huvudbrott, åren 2009–2018.

För ringa tull- och smugglingsbrott har tullverksåklagare möjlighet att utfärda ordningsböter eller strafförelägganden. Praxis för hur dessa tillämpas har dock skiftat över tid. Eftersom ordningsbotsförelägganden¹⁵ inte ingår i begreppet lagföringsbeslut, behöver dessa praxisförändringar beaktas vid tolkning av utvecklingen av lagföringsbesluten.

Penningtvättsbrott

Lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott trädde i kraft i juli 2014 (vilket innebär att 2015 var det första fullständiga redovisningsåret). Enligt lagtexten avser penningtvättsbrott handlingar som utförs i syfte att dölja att pengar eller annan egendom härrör från brott eller brottslig verksamhet.

Under 2018 fattades 261 lagföringsbeslut där huvudbrottet var *penningtvättsbrott*. Jämfört med 2017 ökade antalet beslut med 59 beslut, eller 29 procent. Ökningen ses även här för beslut mot både kvinnor och män, som ökade med 9 respektive 50 beslut, eller 16 respektive 34 procent.

Tabell 35. Antal lagföringsbeslut med penningtvättsbrott som huvudbrott 2018, efter kön, samt förändring jämfört med 2017.

Brott	Samtliga		Kvinnor		Män	
	Antal	Förändring mot 2017	Antal	Förändring mot 2017	Antal	Förändring mot 2017
		Antal		Procent		Antal
Penningtvättsbrott	261	+59 +29 %	65	+9 +16 %	196	+50 +34 %

¹⁵ I de tabeller som redovisar ordningsbotsförelägganden ingår inte ordningsbot utfärdad av tullåklagare.

Regionala resultat

Under slutet av 2014 omorganiserades Åklagarmyndighetens verksamhet, så att landets åklagarkamrar delades upp i sju åklagarområden. Varje åklagarkammare arbetar normalt mot en närliggande utvald tingsrätt. I statistiken innebär Åklagarmyndighetens förändring att redovisningen av den regionala statistiken över domslut och lagföringsbeslut av åklagare från och med 2015 års statistik sker utifrån sju regioner: *Nord* (tidigare redovisat som Jämtlands, Västerbottens, Norrbottens och Västernorrlands län), *Mitt* (tidigare redovisat som Uppsala, Gävleborgs och Västmanlands län), *Stockholm* (tidigare redovisat som Stockholms och Gotlands län), *Öst* (tidigare redovisat som Södermanlands, Östergötlands och Jönköpings län), *Väst* (tidigare redovisat som Västra Götalands och Hallands län), *Syd* (tidigare redovisat som Kalmar, Blekinge, Kronobergs och Skåne län) och *Bergslagen* (tidigare redovisat som Örebro, Värmlands och Dalarnas län).

I åklagarområdena Syd och Nord finns sedan 2012 dessutom åklagarkamrar som enbart arbetar med trafikbrott. Dessa trafikbrottskamrar hanterar ärenden även från andra regioner. Eftersom en stor del av alla lagföringsbeslut består av trafikbrott (32 % av lagföringsbesluten 2018) och eftersom det för många trafikbrott fattas ett lagföringsbeslut av åklagare, påverkar dessa åklagarbeslut fördelningen av antalet lagföringsbeslut i regionredovisningen.

År 2018 fattades i genomsnitt 1 210 lagföringsbeslut per 100 000 av medelfolkmängden. Mot kvinnor fattades 402 beslut per 100 000 av den kvinnliga medelfolkmängden och mot män fattades 2 020 beslut per 100 000 av den manliga medelfolkmängden. I förhållande till folkmängden hade region Nord det största antalet lagföringsbeslut, med 1 540 lagföringar per 100 000 invånare. Därefter följde region Syd och region Stockholm. I båda dessa två regioner fattades 1 300 respektive 1 190 lagföringsbeslut per 100 000 av medelfolkmängden 2018. Lägst antal lagföringar i relation till medelfolkmängden hade regionerna Bergslagen, Mitt och Väst, med 1 050–1 060 lagföringsbeslut per 100 000 invånare 2018.

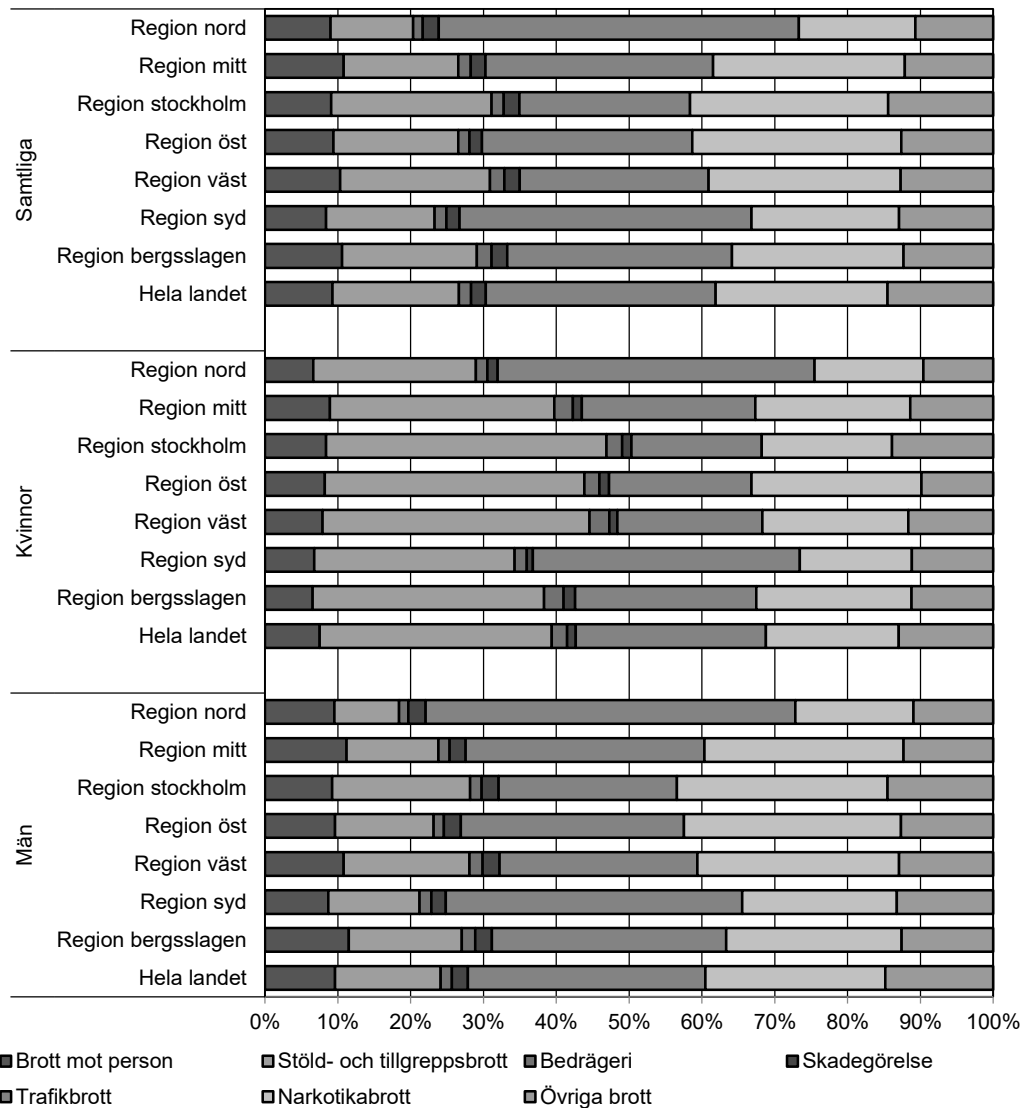
Jämfört med 2017 ökade antalet lagföringsbeslut per 100 000 invånare i merparten av regionerna. Störst var ökningen i region Nord och region Syd, som ökade med 158 respektive 123 beslut per 100 000 invånare.

Tabell 36. Antal lagföringsbeslut 2018 per 100 000 i medelbefolkningen, efter region och kön samt förändring jämfört med 2017.

Region	Samtliga		Kvinnor		Män	
	Antal	Förändring mot 2017	Antal	Förändring mot 2017	Antal	Förändring mot 2017
Region Nord	1 540	+158	572	+93	2 480	+220
Region Mitt	1 050	+2	358	+3	1 740	-2
Region Stockholm	1 190	+14	372	+18	2 020	+7
Region Öst	1 110	+44	367	+20	1 850	+65
Region Väst	1 060	-41	363	-15	1 760	-69
Region Syd	1 300	+123	409	+22	2 200	+223
Region Bergslagen	1 060	+17	391	+38	1 730	-6
Hela landet	1 210	+37	402	+19	2 020	+53

Jämfört med 2009 har antalet lagföringsbeslut per 100 000 minskat i samtliga regioner. De största minskningarna återfinns i regionerna Mitt, Stockholm och Bergslagen, som uppvisade minskningar på 659–919 beslut per 100 000 invånare. Även det totala antalet lagföringsbeslut har minskat i alla regioner.

Vid tolkning av den regionala statistiken bör man beakta att gärningspersonen (om det inte rör enklare trafikbrott) oftast lagförs i den region där brottet har begåtts, även om personen är bosatt i en annan del av landet. Storstadsregionerna besöks i större utsträckning än övriga regioner av personer som är folkbokförda på andra platser i landet. Det kan dock även finnas mindre orter som under vissa säsonger på året får ett inflöde av många personer som är folkbokförda på annan ort.

Figur 28. Andel lagföringsbeslut 2018, efter region, brottskategorier och kön.

De regionala skillnaderna i antalet lagföringar varierar beroende på vilken lagförd brottslighet som avses. För lagföringar gällande trafikbrott¹⁶ återfanns under 2018 det största totala antalet i region Syd (8 390 lagföringsbeslut), region Nord (5 690 lagföringsbeslut) och region Stockholm (5 410 lagföringsbeslut). Regionerna Nord och Syd hade även flest trafikbrott när antalet beräknas per 100 000 invånare, (760 respektive 522 lagföringsbeslut per 100 000 invånare).

När det gäller brott mot person hade samtliga tre storstadsregioner – Stockholm, Väst och Syd – det största antalet lagföringsbeslut, med 2 100, 1 830 respektive 1 760 beslut (motsvarande 108–109 lagföringsbeslut per 100 000 invånare). Resultaten ska tolkas mot bakgrund av att de tre storstadsregionerna tillsammans hade en straffmyndig befolkning på över 5 000 000 invånare under 2018. Ser man i stället till antalet lagföringsbeslut (för brott mot person) i förhållande till 100 000 straffmyndiga personer är det region Nord som hamnar högst, med 138 lagföringsbeslut per 100 000 invånare.

Lagförda brott

En person kan lagföras för flera brott i samma lagföringsbeslut. I lagföringsstatistiken redovisas i huvudsak lagföringsbeslutets huvudbrott, det vill säga det brott som har den strängaste straffskalan. I syfte att ge en bild av omfattningen och strukturen för alla brott som lagförs under ett kalenderår, redovisas även samtliga lagförda brott i statistiken sedan 2004. Statistiken över *lagförda brott* omfattar samtliga brott i lagföringsbesluten, oavsett om de utgör huvudbrott eller så kallade bibrott.

När man använder statistiken bör man vara uppmärksam på att brottsstrukturen för samtliga lagförda brott ser något annorlunda ut än den för huvudbrotten i lagföringarna. Det beror på att lindrigare brott och brott av seriebrottskaraktär tenderar att bli underrepresenterade i redovisningen av huvudbrotten. Även de modellantaganden som tillämpas vid huvudbrottsbestämningen har viss betydelse för underrepresentationen. Skillnader mellan brottsstrukturen för samtliga brott (huvud- och bibrott) och för enbart huvudbrott är dock relativt små. Brott som får större andel i redovisningen över samtliga lagförda brott, jämfört med huvudbrottsredovisningen 2018, är till exempel bedrägeribrott enligt 9 kap. BrB (+4 procentenheter), medan bland annat tillgreppsbrott enligt 8 kap. BrB i stället får en lägre andel (–4 procentenheter) jämfört med huvudbrottsredovisningen.

Tabell 37. Brottsstrukturen för lagförda brott och lagföringsbeslut, efter kön, samt skillnaden i procentenheter 2018.

Brottskategori	Samtliga		Kvinnor		Män		Differens (p.e.)		
	Brott	Beslut	Brott	Beslut	Brott	Beslut	Samtliga	Kvinnor	Män
Brott mot person	11 %	9 %	8 %	8 %	11 %	10 %	+1	±0	+1
Stöld- och tillgreppsbrott	14 %	17 %	22 %	32 %	12 %	14 %	–4	–10	–3
Bedrägeri	6 %	2 %	8 %	2 %	5 %	2 %	+4	+6	+4
Skadegörelse	2 %	2 %	1 %	1 %	2 %	2 %	±0	±0	±0
Trafikbrott	25 %	32 %	18 %	26 %	27 %	33 %	–6	–8	–6
Narkotikabrott	23 %	24 %	16 %	18 %	24 %	25 %	–1	–3	–1
Övriga brott	20 %	15 %	28 %	13 %	19 %	15 %	+6	+15	+4
Samtliga	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	±0	±0	±0

Vidare bör man tänka på att brotten i lagföringsstatistiken har en annan avgränsning och detaljeringsgrad än redovisningen av brott i brottsstatistiken. Det innebär att antalet lagförda brott inte kan ställas i direkt relation till antalet anmälda eller uppklarade/handlagda brott.¹⁷

Genomsnittligt antal lagförda brott per person

År 2018 lagfördes 207 000 brott, vilket innebär att de cirka 101 000 lagföringsbesluten i snitt avsåg 2 brott. Antalet brott per lagföringsbeslut var därmed i stort sett oförändrat jämfört med 2017.

Det genomsnittliga antalet lagförda brott är generellt sett högre för domslut (2,5 brott) än för åtalsunderlåtelse och strafförelägganden (1,4 respektive 1,3 brott). Det genomsnittliga antalet brott per lagföringsbeslut skiljer sig inte åt mellan lagföringar som rör kvinnor respektive män 2018. Däremot skiljer det sig mellan lagföringar som rör ungdomar i åldern 15–20 år (1,7 brott per lagföringsbeslut) respektive personer i åldern 21 år och äldre (2,1 brott per lagföringsbeslut). Antalet brott per lagföringsbeslut är oförändrat jämfört med året innan.

I statistiken framgår även vilket år de lagförda brotten i domsluten begicks. Av de 153 000 brott som lagfördes i domstol 2018 hade 77 procent begåtts under samma år som året för domslutet (51 000 brott) eller året innan (67 300 brott). Hur snabbt en person kan lagföras beror på flera faktorer och varierar mellan olika brottstyper. Stor betydelse kan tillskrivas brottsutredningens komplexitet och omfattning, som i sin tur beror på brottets karaktär. Andelen lagförda brott som begåtts samma år som lagföringsbeslutet – eller året före – (det vill säga 2017–2018), var jämförelsevis hög för tillgreppsbrott (91 %). Det kan framförallt förklaras av ringa stöld (94 %), rån (96 %) och grovt rån (100 %). Även mord och dråp har hög andel (96 % och 100 %). Till de brott där en mycket liten andel hade lagförts redan samma år som då brottet begicks, eller året efter, hör sådana brott som ofta kräver omfattande brottsutredningar, såsom brott enligt skattebrottslagen (2 %) och brott mot borgenärer enligt 11 kap. BrB (9 %), till exempel bokföringsbrott.

¹⁷ För mer information, se avsnittet *Tolkning av statistiken*.

Beskrivning av statistiken

Statistiken över personer lagförda för brott är en totalundersökning. Statistiken bygger på uppgifter som har registrerats i åklagarnas ärendehanteringssystem Cåbra, tullåklagarnas ärendehanteringssystem Envis samt i domstolarnas ärendehanteringssystem Vera. Underlaget till statistiken över godkända ordningsbotsförelägganden levereras separat i en fil från polisen och bygger på uppgifter som registrerats i polisens ärendehanteringssystem för ordningsbotsförelägganden – RIOB.

Lagföringsbeslut

I statistiken över personer lagförda för brott redovisas de personer som av domstol eller åklagare bedömts vara skyldiga till brott. Statistiken omfattar beslut om fällande domar i tingsrätt och åklagarbeslut (utfärdade strafförelägganden och meddelade åtalsunderlåtelse). Även ordningsbot, som utfärdas av polis eller tull, är en typ av lagföring. Denna uppgift ingår dock inte i begreppen lagförda personer, lagföringsbeslut eller lagförda brott (se nedan).

När flera personer ingår i samma lagföring räknas varje enskild person som en enhet i statistiken. En och samma person kan även lagföras vid flera tillfällen under ett år, och räknas då flera gånger i statistiken över lagföringsbeslut. Statistiken redovisar därmed det totala antalet lagföringsbeslut som en enskild person erhållit under ett år. I sammanfattningar före 2010 benämns *lagföringsbeslut (lagföringar)* i stället *lagförda personer, bruttoredovisat*.

Med *domslut* (dom) avses en fällande dom i tingsrätt mot en person. Domsluten redovisas oavsett om de har överklagats eller vunnit laga kraft i tingsrätten. I statistiken tas ingen hänsyn till eventuella ändringar i högre rättsinstans.

Med *strafföreläggande* avses böter som utfärdas av åklagare. Från och med 1997 kan även villkorlig dom utfärdas, enskilt eller i kombination med böter. Strafföreläggande kan endast utfärdas för brott där böter ingår i straffskalan. Redovisningen omfattar endast strafförelägganden som godkänts av den som fått dem.

Med *åtalsunderlåtelse* avses beslut av åklagare att inte väcka åtal, trots att den misstänkte bedöms vara skyldig till brottet. Skälet kan vara att personen samtidigt

står åtalad för andra brott och att det underlåtna brottet inte anses ha någon ytterligare inverkan på straffpåföljden, eller att personen är ung och brottet lindrigt.

Ordningsbot är en typ av böter som utfärdas av polisen eller tullen. Förelägganden om ordningsbot rapporteras utan personuppgifter till Brå, och redovisas därför separat i statistiken. Vidare omfattar statistiken enbart ordningsbotsförelägganden från polisen, som godkänts av den bötfällda personen.

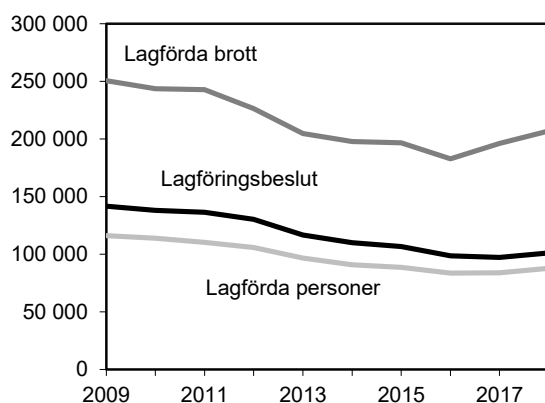
Statistiken ger en allmän beskrivning av lagföringarnas fördelning efter huvudbrott, huvudpåföljd, fängelse tidens längd och den regionala fördelningen av lagföringarna. Dessutom ger statistiken en övergripande bild av de personer som är föremål för lagföringsbeslut och hur de fördelar sig med avseende på kön, ålder och tidigare belastning.

Lagförda brott

I varje lagföringsbeslut ingår ett eller flera lagförda brott. Samtliga lagförda brott redovisas i statistiken över lagförda brott. Eftersom statistiken bygger på lagföringsbeslut innebär det att om flera personer lagförs för samma gärning kommer det att räknas som ett brott för varje lagförd person i statistiken. Denna redovisning motsvaras närmast av statistiken över handlagda brottsmisstankar.

Lagförda personer

Med *lagförda personer* avses enskilda individer som lagförts under året. I tabellerna 440 och 450 finns en kolumn där varje enskild person redovisas en gång per redovisningsrad, oavsett hur många lagföringsbeslut personen erhållit under året.¹⁸ Denna redovisning kallas i tabellerna för lagförda personer. I sammanfattningar före 2010 motsvaras detta av begreppet *lagförda personer, netto redovisat*.

Figur 29. Antal lagföringsbeslut, lagförda brott och lagförda personer, åren 2009–2018.

¹⁸ Tabellerna finns för nedladdning på Brås webbplats, www.bra.se.

Statistikens ändamål

Ändamålet med statistiken över personer lagförda för brott är att ge statistiskt underlag för insyn i, granskning av och uppföljning av rättsväsendets lagförande och dömande verksamhet.

Statistiken över personer lagförda för brott ska ge en översiktlig redovisning av nivåer, strukturer och utveckling av de lagföringsbeslut som fattas av åklagare och domstolar samt de ordningsböter som utfärdas av polisen.

Statistikens innehåll

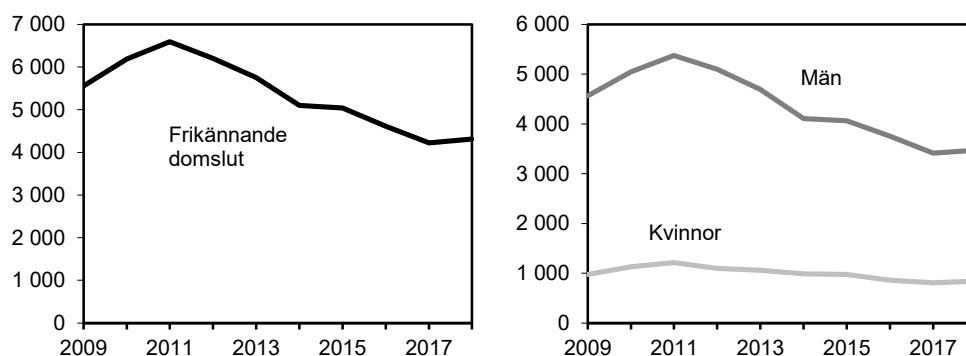
Population

Följande fyra målpopulationer och målobjekt ingår i 2018 års statistik över personer lagförda för brott:

- *Lagföringsbeslut* med *lagföringsbeslut* som målobjekt.
- *Lagförda brott* med *brott* som målobjekt.
- *Lagförda personer* med *personer* som målobjekt.
- *Godkända ordningsbotsförelägganden* med *ordningsbotsförelägganden* som målobjekt. Godkända ordningsbotsförelägganden ingår inte i begreppet lagföringsbeslut.

Sedan 1995 har även antalet frikännande domar i tingsrätt redovisats i tabell 410. Denna tabell ses för närvarande över, och är därför inte tillgänglig. Istället redovisas antalet frikännande domar nedan.

År 2018 fattades 4 320 beslut om frikännande, varav 839 beslut var mot kvinnor och 3 470 beslut var mot män. Sedan året innan har antalet frikännanden ökat med 93 beslut, eller 2 procent, och jämfört med 2009 har de minskat med 1 240 beslut, eller 22 procent. För beslut mot kvinnor respektive män ökade frikännanden med 29 respektive 59 beslut, eller 4 respektive 2 procent, jämfört med föregående år, och jämfört med 2009 minskade de med 139 respektive 1 100 beslut, eller 14 respektive 24 procent.

Figur 30. Antal frikännande domslut, samt uppdelat på kön, åren 2009–2018.

Kategorisering av brott

Brottsredovisningen omfattar samtliga rikstäckande författningar, såväl balkbrott (brottsbalken, miljöbalken m.m.) som brott mot specialstraffrättsliga författningar. I lagföringsstatistiken ingår därmed även brott som inte redovisas i statistiken över anmälda brott. Det är i huvudsak fråga om vägtrafikbrott och andra lindriga bötesbrott. Försök, förberedelse, anstiftan och stämpling av brott redovisas under respektive brott.

Brottsredovisningen utgår från det strafflagrum (författning, kapitel, paragraf, stycke, punkt) som angivits på domslutet, det utfärdade strafföreläggandet eller den meddelade åtalsunderlåtelsen. Klassificeringen av brott har sin grund i gällande lagstiftning. Uppgifter om omständigheter kring brottet, till exempel offrets kön eller relation till gärningspersonen, ingår därför inte i redovisningen, till skillnad från i brottsstatistiken. De brottstyper som presenteras i denna rapport är ett urval av samtliga lagrum. Fullständig statistik finns tillgänglig hos Brå.

En person kan i ett och samma beslut dömas för flera brott. För huvuddelen av dessa fall utdöms en gemensam påföljd för samtliga brott. Men i vissa fall dömer domstolen ut en påföljd för ett brott och en annan påföljd för den övriga brottligheten i domen. För att i statistiken på ett enkelt sätt kunna redovisa vilka påföljder som följer på olika brott, tillämpas en så kallad huvudbrotts- och huvudpåföljdsprincip. Denna princip innebär att endast det grävsta brottet (sett till straffskalan) och den mest ingripande påföljden redovisas i statistiken.

Regional fördelning

Statistiken över personer lagförda för brott redovisas för hela landet och efter region. Indelningen efter region bygger på den geografiska placeringen av den tingsrätt eller åklagarmyndighet som har tagit beslutet om lagföring. Huvudregeln är att ett mål tas upp vid den tingsrätt eller åklagarmyndighet som finns i det område där brottet är begånget. Statistik indelad efter åklagarmyndighet och tingsrätt redovisas inte i denna rapport, men finns tillgänglig hos Brå.

Insamling och bearbetning

Registreringen vid åklagarkamrarna och domstolarna utgör underlaget för statistiken över personer lagförda för brott.

Uppgifter om domar samlas in av Polismyndigheten via domstolarnas ärendehanteringssystem (Vera). Materialet sänds till Brå månadsvis på elektronisk väg. Uppgifter om strafförelägganden och åtalsunderlåtelse samlas in från Åklagarmyndigheten (ÅM) via åklagarväsendets system för strafförelägganden respektive åtalsunderlåtelse (Cåbra) samt från tullåklagarnas ärendehanteringssystem (Envis). Materialet skickas dagligen på elektronisk väg till Brå.

Hos Brå görs olika kontroller, kompletteringar och rättningar av materialet, innan uppgifterna sammanställs till statistik.

Jämförbarhet över tid

Statistik över personer lagförda för brott har förts sedan 1830-talet. Åtskilliga förändringar inom rättsväsendet har skett under åren. Nedan följer en sammanställning av några förändringar inom rättsväsendet och av statistikrutiner sedan 1987 som i högre eller lägre grad har påverkat statistiken över personer lagförda för brott. Denna redogörelse gör dock inga anspråk på att vara uttömmande, utan det finns flera andra faktorer som påverkar jämförbarheten och tolkningen av statistiken.

- Från och med 2018 års statistik presenteras resultaten i sammanfattningen indelat efter de lagförda personernas juridiska kön. Den utökade redovisningen är ett led i Brås handlingsplan för jämstälhetsintegrering, där ett övergripande effektmål är att kunna ge målgrupperna en mer fullödlig statistisk bild, som tydliggör skillnader och likheter mellan könen.
- Från och med 2016 års statistik särredovisas *straffvarning* i tabellerna över huvudbrott och huvudpåföljd (tabell 420–423 samt tabell 521). Straffvarning är åtalsunderlåtelse som meddelats enligt 17 § lagen (1964:67) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL), och kan beslutas för personer som begått brott innan de fyllt 18 år.
- I samband med produktionen av 2016 års statistik ändrades beräkningen av den totalt utdömda strafftiden i tabellerna 430–437. Beräkningen har ändrats för att justera för ett tidigare avrundningsfel. Avrundningsfelet var litet (mindre än 0,05 % för den totalt utdömda strafftiden under 2016) och antas ha haft en marginell inverkan på statistiken. Beräkningen av den totalt utdömda strafftiden påverkar även beräkningen av den genomsnittligt utdömda strafftiden.
- I sammanfattningen av resultaten ovan redovisas kategorin *trafikbrott* i avsnittet *Brottsstrukturen* samt i avsnittet *Regionala resultat* (avser också figurerna 4, 5 och 36). Under åren 2010–2015 ingick *brott mot trafikbrottslagen* (lag (1951:649) om straff för vissa trafikbrott) samt brott mot ett urval av *övriga vägtrafikförfattningar* i kategorin. För att göra redovisningen mer enhetlig har Brå i 2016 års sammanfattning beslutat att *brott mot trafikbrottslagen* samt *brott mot trafikförordningen* (trafikförordning (1998:1276)) ska ingå i kategorin. Den nya redovisningen innebär att kategorin *trafikbrott* utgör en något mindre del av det totala antalet lagföringsbeslut.
- Sedan 2015 finns vissa brister i indata från Åklagarmyndigheten (ÅM), som innebär att antalet lagföringsbeslut rörande ringa narkotikabrott respektive narkotikabrott av normalgraden inte kan särredovisas med tillförlitlighet i statistiken för åren 2015–2016. Brå har därför valt att slå ihop redovisningen av de två brottstyperna i flertalet av statistiktabellerna och i sammanfattningen av resultaten för de berörda åren. Därmed är det inte möjligt att fullt ut

jämföra uppgifter om ringa narkotikabrott respektive narkotikabrott av normalgraden för åren 2015 och 2016 med tidigare år.

De identifierade bristerna rör uppgifter om narkotikarubricering i meddelade åtalsunderlåtelse och godkända strafförelägganden som leverats från Åklagarmyndigheten. Totalt rör det sig om cirka 600 beslut för 2015 respektive cirka 220 beslut för 2016, där det utifrån tillgänglig data inte gått att säkerställa narkotikabrottets svårighetsgrad. Det ska påtalas att felet inte påverkar vare sig redovisningen av antalet narkotikabrott totalt sett eller redovisningen av antalet grova narkotikabrott. De bristande uppgifterna beror på ett konverteringsfel i ärendesystemet Cåbra. ÅM har vidtagit åtgärder för att hantera felet.

- På grund av brister i filen med ordningsbotsförelägganden för 2015, kontrollerade Polismyndigheten om data och gjorde ett nytt uttag som levererades till Brå i början av juli 2016 (normalt tas dessa data över ut i januari). Den senare uttagsperioden innebär att fler förelägganden kan komma att ingå i det uttag som ligger till grund för redovisningen av statistiken för 2015 respektive 2016, vilket i sin tur kan påverka jämförbarheten med tidigare års statistik. Det ökade antalet förelägganden i uttaget kan bero på att fler förelägganden med förseelsedatum och godkännandedatum under referensåret har hunnit registreras i systemet under tiden mellan det första och det andra uttaget. Det kan också bero på att fler förelägganden med förseelsedatum under referensåret och godkännandedatum året därpå hunnit registrerats i systemet under perioden. Sådana förelägganden sparas hos Brå och publiceras i nästkommande års statistik över godkända ordningsbotsförelägganden.

Det är svårt att mer exakt skatta hur stor en eventuell överskattning till följd av det senare uttaget skulle kunna vara. Det har tillkommit omkring 1 800 förelägganden i den andra filen jämfört med den första. Dessa kan vara sådana med godkännandedatum under 2015 som redovisas i statistiken. Det kan också vara sådana som saknar godkännandedatum, eller som är godkända men som avser 2016, och därför inte redovisas i statistiken för 2015.

Därutöver kan förelägganden som saknade godkännandedatum i det första uttaget också ha fått ett godkännandedatum i det andra uttaget. Då ordningsbotsförelägganden vanligtvis hanteras relativt skyndsamt är en rimlig bedömning det inte torde röra sig om ett tillskott på mer än ett par tusen förelägganden, det vill säga mindre än en procent av det totala antalet för året.

Antalet förelägganden 2015 minskade med knappt 39 200 jämfört med 2014. En effekt av det senare uttaget är att minskningen skulle ha varit något större om uttaget hade gjorts i januari som planerat. Det rör sig dock om en marginell inverkan. Från och med 2016 års statistik kommer uttaget för filen med ordningsbotsförelägganden att tas fram hos Polismyndigheten i början av april. Tidigare år togs filen fram i början av januari.

- Från och med 2015 redovisar lagföringsstatistiken avseende narkotikabrott även gärning. Det innebär en detaljnivå som gör det möjligt att se fördelningen av olika brottsliga gärningar uppdelat på rubricering, utifrån hur grovt brottet anses vara. Redovisningen utgår från de gärningar som punktas upp i narkotikastrafflagens (1968:64) första paragraf. Gärningarna listas där i sex punkter utifrån allvarlighetsgrad, med överlåtelse först, och bruk sist. Utöver de sex listade gärningarna redovisas i tabellerna även en övrigtkategori för de fall där flera gärningar har angetts för samma brott. Det kan till exempel röra sig om innehav i överlåtelssyfte som innebär att både punkterna 1 och 6 kan anges för brottet. Gärningsredovisningen återfinns i de flesta tabeller som redovisar brottslagrum.
- Från och med 2015 års statistik redovisas den regionala lagföringsstatistiken utifrån region. Denna indelning ersätter den redovisning efter län som gällde fram till 2014. Under slutet av 2014 omorganiserades Åklagarmyndighetens verksamhet, så att landets åklagarkamrar delades upp i sju åklagarområden. Varje åklagarkammare arbetar normalt mot en närliggande utvald tingsrätt. I statistiken innebär Åklagarmyndighetens förändring att redovisningen av den regionala statistiken från och med 2015 års statistik sker utifrån sju regioner; *Nord* (tidigare redovisat som Jämtlands, Västerbottens, Norrbottens och Västernorrlands län), *Mitt* (tidigare redovisat som Uppsala, Gävleborgs och Västmanlands län), *Stockholm* (tidigare redovisat som Stockholms och Gotlands län), *Öst* (tidigare redovisat som Södermanlands, Östergötlands och Jönköpings län), *Väst* (tidigare redovisat som Västra Götalands och Hallands län), *Syd* (tidigare redovisat som Kalmar, Blekinge, Kronobergs och Skåne län) och *Bergslagen* (tidigare redovisat som Örebro, Värmlands och Dalarnas län).
- Under 2015 skedde en retroaktiv korrigerings av antalet åtalsunderlåtelse för åren 2012 och 2013. Korrigeringen gällde ett mindre antal åtalsunderlåtelse som återkallats innan statistiken för dessa år producerades, men som på grund av förändringar i inläsningskontroller inte tagits bort från urvalet enligt gängse rutin. Korrigeringen påverkar enbart jämförbarheten mellan den officiella statistiken för åren 2012 och 2013 och eventuella nya redovisningar av åtalsunderlåtelse för dessa år.
- Ett antal brottsrubriceringar i 14 kap. BrB ändrade paragrafnummer den 1 juli 2013. Redovisningen i statistiken utgår från Juridisk information, JIF (se längre ner i listan Jämförelser över tid) och användes under 2013 av Åklagarmyndigheten, men inte av domstolarna. Detta gör redovisningen skev för rubriceringarna märkesförfalskning, förfalskning av fast märke och brukande av förfalskning. Eftersom domstolarna fram till och med juni 2014 använde sig av en annan struktur för lagrumsinformationen, redovisas i 2013 års statistik vissa av de ovan nämnda brotten som avgjorts i domstol under fel rubricering i tabellerna. Felet påverkar enbart 2013 års statistik.

- Från och med den 1 maj 2012 hanteras trafikmål från hela landet huvudsakligen vid två åklagarkamrar, förlagda till Karlskrona och Örebro. Det innebär att sådana lagföringsbeslut i huvudsak utfärdas av åklagare vid Åklagarkammaren Karlskrona–trafik och Åklagarkammaren Örebro–trafik. I de tabeller som redovisar regional fördelning av lagföringsbeslut återfinns beslut från dessa trafikbrottskamrar dels i totalmängden för region Nord respektive Syd, dels särredovisade som *därav trafikbrottskammare* för respektive region. En detaljerad sammanställning av hur många beslut som fattas vid respektive åklagarkammare framgår av tabellerna 523a1 och 523a2¹⁹.
- Grova brott redovisas från och med 2012 års statistik för fler brott än tidigare. Brottbalksbrott redovisas där det går att särredovisa grovt brott och där fler än tio lagföringsbeslut har fattats under året. I vissa fall, där brottskategorin anses ha ett stort allmänintresse, redovisas grova brott även när färre än tio lagföringsbeslut har fattats.
- Nya tabeller som redovisar domslut avseende fängelse i förhållande till ålder produceras från och med 2012 års statistik.
- I december 2012 togs en uppdaterad version av Åklagarmyndighetens ärendehanteringssystem Cåbra 2.0 i drift. Detta borde dock endast ha en marginell betydelse för lagföringsstatistiken.
- Ett antal principiellt viktiga domar i Högsta domstolen, gällande straffmätningen av narkotikabrott, fattades under 2011 och 2012. Dessa domar låg som underlag för den nya praxis som började tillämpas vid domstolarna under andra halvan av 2011. Effekterna av domstolarnas nya tillämpning av lagen började synas tydligt i statistiken under 2012. Framför allt har förändringen haft effekt på statistiken över fängelsedomar, till exempel nivån på den så kallade straffmassan. Dessutom har praxis påverkat rättsväsendets kategorisering av narkotikabrotten, där till exempel innebörden av grovt narkotikabrott har förändrats. Denna förändring har påverkat fördelningen av de påföljder och typer av lagföringsbeslut som fattas när det gäller narkotikabrott.
- I november 2011 började Åklagarmyndigheten skicka lagföringsinformation (strafförelägganden och åtalsunderlåtelse) i ett nytt format för juridisk information (JIF). För att kunna ta emot informationen i det nya formatet har Brå infört kopplingar mellan JIF och Brås befintliga statistiksystem. Eftersom införandet skedde i slutet av 2011, och enbart för strafförelägganden och åtalsunderlåtelse, antas detta ha en marginell påverkan på statistiken under detta år. JIF är ett led i utvecklingsarbetet inom Rättsväsendets informationsförsörjning (RIF) och kommer i framtiden att implementeras i samtliga de

¹⁹ Tabellerna finns för nedladdning på Brås webbplats, www.bra.se.

system inom rättsväsendet som levererar statistikuppgifter till Brå. På sikt, och i takt med att JIF används i hela rättsväsendet, kommer Brå att utveckla statistiken så att den nya, mer detaljerade informationen kan användas i redovisningen av statistik. Till exempel kommer det att bli möjligt att särredovisa fullbordade brott och försöksbrott.

- I samband med produktionen av 2010 års statistik togs ett antal nya tidsserietabeller fram. Dessa finns för nedladdning på Brås webbplats, www.bra.se.
- I de fall både dagsböter och penningböter har dömts ut för ett antal brott i samma dom och det utifrån domen inte går att skilja på vilken påföljd som hör till vilket brott, har detta, från och med 2010 års lagföringsstatistik, lösts genom att penningboten kopplas slumpmässigt till ett av de brott i lagföringen som har penningbot i straffskalan. Förändringen kan ha viss påverkan på tabeller som redovisar bötespåföljd (framför allt tabellerna 500, 500B och 500C). Inför 2010 års produktion gjordes även en korrigerings av tabellerna 500, 500B och 500C. Tidigare har tabellerna inte redovisat bipåföljder i de fall både dagsböter och penningböter utdömts i samma lagföring. Från och med 2010 års statistik redovisas även bipåföljden i dessa fall. Bortfallet har under tidigare år varit marginellt, varför ingen korrigerings bakåt i tiden har gjorts.
- Inför 2010 års produktion genomförde Brå en översyn av straffskalor i statistiksystemet. En del förändringar i straffskalor i statistiksystemet har gjorts, men påverkan på huvudbrottsbestämningen antas vara marginell.
- I 2009 års statistik byttes termerna lagförda personer (brutto) och lagförda personer (netto) ut, mot lagföringsbeslut och lagförda personer. Detta har ingen påverkan på jämförbarheten. Däremot är de nya termerna mer pedagogiska och gör statistiken mer lättförståelig.
- I samband med produktionen av lagföringsstatistiken 2009 redovisades flertalet tabeller uppdelade efter kön. Det innebär att de flesta tabeller nu redovisas både för samtliga lagförda personer och för lagförda kvinnor respektive lagförda män. År 2009 omarbetades tabeller över lagföringar fördelat på åklagarkamrar respektive tingsrätter. Detta gjordes för att underlätta jämförelser mellan olika åklagarkamrar respektive tingsrätter. Tabellerna finns för nedladdning på Brås webbplats, www.bra.se.
- Uppgifter till lagföringsstatistiken inkommer löpande till Brå från Åklagarmyndigheten och domstolarna. Det kan i överföringen och hanteringen av uppgifter ta en viss tid från det att ett beslut fattas till att det kommer till Brå, vilket orsakar en viss eftersläpning. Lagföringar som beslutas sent under året inkommer först under nästkommande år. Tidigare år har statistiken producerats under en viss tid, och när tabellerna sedan kontrollerats har en markering gjorts som visar vilka beslut som tillhör årspopulationen. Från och med 2009 års statistik har i stället fastslagits att de beslut gällande föregående år som har inkommit före den 31 mars följande år, ska ingå i

lagföringsstatistiken för föregående år. Denna ändring av rutinerna kommer endast att ha en marginell påverkan på statistiken.

- Under tidigare år har livstidsdömda inkluderats när medelstrafftiden för fängelsedömda har beräknats. Livstidsdömda fick då ett värde på tio år. Från och med 2009 har livstidsdömda tagits bort vid beräkningen av medelstrafftiden. Anledningen till denna förändring är att livstidsdomen i praktiken innebär en betydligt längre tid än tio år; däremot är det svårt att säga hur lång medelstrafftiden för en livstidsdom är, då detta kan variera kraftigt från år till år. Vid jämförelse av medelstrafftiden när det gäller fängelsedomar för samtliga brott har detta endast en marginell betydelse. Däremot påverkas jämförelsemöjligheten då det gäller morddömda, eftersom majoriteten av alla livstidsdömda återfinns inom denna population.
- Från och med 2009 års statistik har ett antal tabeller fått en lägre detaljeringsgrad när det gäller brottsredovisningen än tidigare. Det berör framför allt tabeller för beslut om slutna ungdomsvård. Anledningen till denna förändring är främst att öka sekretessen för de personer det gäller, eftersom det handlar om tabeller med många låga tal, där det finns risk för att enskilda individer kan bli utpekade. Förändringen kan i vissa fall leda till att jämförelsen över år kan bli sämre.
- Under 2007 införde Åklagarmyndigheten ett nytt ärendesystem (Cåbra) som ersatte åklagarnas tidigare ärendesystem (Brådis och Envis). Systemomläggningen påbörjades i februari 2007 och skedde successivt i olika åklagarkamrar fram till juni 2007. Syftet med omläggningen var att ytterligare effektivisera åklagarverksamheten. Uppgifter från både de gamla systemen och det nya systemet ligger till grund för statistiken över lagförda personer. Denna systemomläggning kan ha påverkat statistiken över lagföringsbeslut under 2007 och därmed jämförbarheten med tidigare år. Analyser av statistiken samt de tester som genomförts under hela införandefasen tyder dock på att systemomläggningen generellt sett endast kan ha haft en marginell inverkan på statistiken. (Mer utförlig information om statistikomläggningen kan beställas från Brås enhet för rättsstatistik.)
- Den 1 januari 2007 infördes ändringar i reglerna om ingripande mot och behandling av unga lagöverträdare. Syftet med dessa ändringar var att vidareutveckla och förbättra påföljdssystemet för unga i åldern 15–21 år som gjort sig skyldiga till brott. Ändringarna innebar bland annat att tillämpningen av påföljden vård inom socialtjänsten tydligare inriktas på unga med särskilt behov av vård. Denna avgränsning synliggjordes genom att påföljden bytte beteckning till ungdomsvård. Ändringarna innebar samtidigt att ungdomstjänst infördes som en ny fristående påföljd för unga lagöverträdare under 21 år. Påföljden, som liksom tidigare avser oavlönat arbete samt annan särskild ordnad verksamhet i lägst 20 och högst 150 timmar, får endast dömas ut om den unge godkänner påföljden och det saknas grund för att döma till

ungdomsvård. Syftet är att påföljden ungdomstjänst ska kunna ersätta högre bötesstraff, kortare frihetsberövanden och, när det är lämpligt, ungdomsvård. I valet mellan böter och ungdomstjänst ska det senare normalt väljas om det inte anses för ingripande. Om den unge är över 18 år får dock ungdomstjänst endast dömas ut om det finns särskilda skäl.

- Den 1 april 2005 trädde en ny sexualbrottslagstiftning (6 kap. BrB) i kraft. Syftet med den nya lagstiftningen var dels att ytterligare förstärka och tydliggöra varje människas absoluta rätt till sexuell integritet och självbestämmande, dels att på olika sätt lyfta fram och förstärka skyddet för barn och ungdomar som utsätts för sexuella kränkningar. Den nya lagstiftningen innebar väsentliga ändringar i flera bestämmelser, men också tillkomsten av helt nya bestämmelser. Bland annat har begreppet våldtäkt utvidgats till att omfatta de så kallade utnyttjandefallen, och kravet på tvång har satts lägre. Det innebär dels att gärningar som tidigare bedömdes som sexuellt utnyttjande i stället bedöms som våldtäkt, dels att tillämpningsområdet för när en våldtäkt kan bedömas som grov har utvidgats. Dessutom stadgas att en våldtäkt som begås av flera personer i normalfallet ska bedömas som grov. Bestämmelsen sexuellt tvång kvarstår och ska tillämpas när förutsättningarna för våldtäkt inte är uppfyllda, medan den tidigare bestämmelsen sexuellt utnyttjande ändrats till att enbart avse utnyttjande av personer som befinner sig i beroendeställning till gärningspersonen.

Genom lagstiftningen upphävdes även lagen (1998:408) om förbud mot köp av sexuella tjänster. Den ersattes av en ny straffbestämmelse i brottsbalkens sjätte kapitel: köp av sexuell tjänst (11 §). Utöver att straffbelägga den som betalar för en tillfällig sexuell förbindelse utvidgades bestämmelsen till att även straffbelägga den som nyttjar en sådan förbindelse som betalats av någon annan. Nämnade och övriga ändringar i lagstiftningen innebär att man inte utan vidare kan jämföra antalet lagförda för olika sexualbrott 2005 och senare med tidigare år.

Den nya lagstiftningen innehåller vidare fyra nya straffbestämmelser för sexualbrott som riktar sig mot barn. Bestämmelsen våldtäkt mot barn (4 §) tar sikte på de allra allvarligaste brotten mot barn, och det ställs inte längre några krav på att hot eller våld har använts vid övergreppet. Bestämmelsen sexuellt utnyttjande av barn (5 §) reglerar sådana fall av våldtäkt mot barn som med hänsyn till omständigheterna är mindre allvarliga, och bestämmelsen sexuellt övergrepp mot barn (6 §) avser andra sexuella handlingar mot barn än som avses i bestämmelserna om våldtäkt respektive sexuellt utnyttjande av barn. Dessutom tillkom en ny bestämmelse, sexuellt utnyttjande av barn för sexuell posering (8 §), som straffbelägger gärningar där någon främjar eller utnyttjar barn för detta ändamål.

- Från och med 2004 erhåller RI-systemet på Rikspolisstyrelsen (RPS), som är det system som förmedlar information från domstolarna till Brå, uppgifter om

domar och slutliga beslut från Domstolsverkets verksamhetssystem för handläggning av domar i tingsrätt. Det så kallade Vera-systemet ersatte därmed det tidigare MÅHS-systemet. Enligt tester som gjorts har systemskiftet inte haft någon inverkan på statistiken över lagförda personer.

- Under 2002 inrapporterades vissa felaktigheter i de åtalsunderlåtelse som rörde narkotikabrott. På grund av ett fel i åklagarnas ärendehanteringssystem Brådis kom en del ärenden som avsåg ringa narkotikabrott att inrapporteras som narkotikabrott av normalgraden. Den felaktiga inrapporteringen har medfört att lagföringsstatistiken för 2002 överskattar antalet personer som meddelats åtalsunderlåtelse för narkotikabrott av normalgraden på bekostnad av motsvarande antal för ringa narkotikabrott. Åtalsunderlåtelse som rör övriga typer av huvudbrott har påverkats obetydligt av felaktigheterna, och felrapporteringen har ingen påverkan alls på antalet meddelade åtalsunderlåtelse totalt sett.²⁰ Felaktigheterna har genom Åklagarmyndighetens försorg kunnat åtgärdas, och tabeller med korrigerade uppgifter kan beställas från Brå.
- År 2002 ökade antalet utfärdade och godkända strafförelägganden från tullverksåklagare med 84 procent jämfört med året dessförinnan. Ökningen var i huvudsak av systemtekniskt slag och kan förklaras av att tullens system för föreläggande av ordningsbot inte fungerade tillfredsställande under året. Detta medförde att man tillfälligt var tvungen att utfärda strafförelägganden för brott som vanligtvis beivras med ordningsbot (till exempel ringa tullbrott). Såväl ökningen av antalet utfärdade och godkända strafförelägganden under 2002 som stora delar av nedgången i antalet strafförelägganden 2003, bör tolkas mot bakgrund av den systemtekniska förändringen vid tullen 2002.
- Den 1 januari 2001 infördes den nya lagen om straff för smuggling, som ersatte den tidigare varusmuggningslagen. Införandet av lagen innebär inga större förändringar i statistiken över lagförda personer. Genom den nya lagen kan vissa brott, bland annat smuggling av narkotika, särredovisas i statistiken.
- Från och med år 2000 levereras uppgifter om åtalsunderlåtelse på elektronisk väg direkt från Åklagarmyndigheten (ÅM), i stället för som tidigare via Rikspolisstyrelsen (RPS). De två viktigaste effekterna av denna omläggning är att statistiken över åtalsunderlåtelse kom att omfatta samtliga författningar och att definitionen av en åtalsunderlåtelse förändrades något.²¹
- År 1999 kom ordningsbottsinstutetet att utökas med brott mot ett större antal författningar. Utvidgningen påverkar antalet utfärdade ordningsbotts-förelägganden, men har även betydelse för antalet utfärdade

²⁰ För mer information, se årsboken *Kriminalstatistik 2003*.

²¹ För mer information, se årsboken *Kriminalstatistik 2000*.

strafförelägganden, eftersom brott som tidigare skulle ha medfört strafföreläggande i och med utvidgningen i stället beivras genom ordningsbot. Utöver utvidgningen 1999 har mindre tillägg i institutet skett under åren.

- År 1999 tillkom flera nya påföljder: villkorlig dom förenat med samhällstjänst, överlämnande till vård inom socialtjänsten förenat med ungdomstjänst och sluten ungdomsvård. Tillkomsten av påföljden sluten ungdomsvård innebär att antalet ungdomar dömda till fängelse inte utan vidare kan jämföras med tidigare år.
- År 1998 införde åklagarkamrarna successivt ett nytt redovisningssystem (EnVis). Uppgifterna om strafförelägganden samlas i och med detta in av Åklagarmyndigheten på elektronisk väg, för vidare leverans till Brå. Den elektroniska distribueringen av data medför att Brå erhåller uppgifter om godkända strafförelägganden snabbare än tidigare, vilket i sin tur har viss inverkan på antalet strafförelägganden i statistiken (se ovan).
- År 1997 infördes möjligheten att utfärda villkorlig dom, enskilt eller i kombination med böter, genom strafföreläggande.
- År 1994 övertog Brå ansvaret för själva bearbetningen och produktionen av kriminalstatistiken från Statistiska centralbyrån (SCB). Ett nytt produktions-system med en relationsdatabas byggdes upp, och något förändrade statistikrutiner jämfört med tidigare infördes. Omläggningen har påverkat statistiken marginellt. I och med övertagandet kom dock principen för val av huvudpåföljd att ändras något, så tillvida att förordnanden i förhållande till övriga påföljder kom att rangordnas lägre än vid SCB. Förändringen innebär att förordnanden väljs som huvudpåföljd i statistiken i lägre grad än tidigare, när statistiken producerades av SCB.
- År 1994 införde domstolarna successivt ett nytt ärendehanteringssystem (MÅHS). Tidigare hade domstolarna skickat kopior på domar till RPS, som gjorde en optisk inläsning av domarna. Med införandet av det nya systemet kom domstoluppgifterna i stället att registreras maskinellt, vilket innebar att de fel som tidigare orsakats av den optiska inläsningen försvann.
- Åren 1990–2000 upphörde redovisningen av åtalsunderlåtelse mot vissa författningar, jämfört med perioden 1979–1989. Det är framför allt åtalsunderlåtelse för vissa lindriga brott (främst mot vägtrafikförfattningar) som ej redovisats under åren 1990–2000.
- Från och med 1987 redovisas endast de under statistikåret utfärdade strafförelägganden som har godkänts av den förelagda personen. Tidigare utgick redovisningen från utfärdade strafförelägganden under statistikåret, oavsett om de var godkända eller inte. Förändringen har medfört att något färre strafförelägganden redovisas än under tidigare år.

Brå ansvarar för den officiella kriminalstatistiken och har till uppgift att förse rättsväsendets myndigheter, brottsförebyggande aktörer och övriga användare med statistik av god kvalitet som underlag för verksamhetsuppföljning, beslutsfattande, utredningsverksamhet och forskning.

Utifrån insamlade uppgifter från rättsväsendets administrativa system, sammanställer och presenterar Brås enhet för rättsstatistik årligen cirka 1 100 tabeller på månads-, kvartals- och årsbasis inom områdena brott, personer lagförda för brott, kriminalvård och återfall i brott. Uppgifterna redovisas på såväl nationell som regional och lokal nivå.

Tabellerna publiceras på Brås webbplats, www.bra.se/statistik, tillsammans med tolkningsanvisningar, kommentarer och analyser.